

Adroddiad Blynyddol

Rhaglen Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol

2019

Cynnwys

A. Y cefndir.....	3
B. Amcanion y Rhaglen	3
C. Dull Dysgu Gweithredol	4
Ch. Ymgysylltu	4
D. Symposiwm Deintyddol.....	5
Dd. Ymuno â Rhaglen Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol	6
E. Adroddiadau Monitro	7
F. Datblygu'r Gweithlu	8
Ff.Arolwg Cyhoeddus	9
G.Ymchwil.....	9
Ng. Gwerthusiad Realydd	9
H.Grŵp Llywio:	9
I. Adroddiadau Diweddaru y Rhaglen	10
L. Mewnwelediadau Cynnar o'r Gronfa Ddata (2018/19).....	10
Proffil o Risgiau ac Anghenion.....	11
Defnyddio farnais fflworid	14
Mynediad Deintyddol	15
M. Y camau nesaf.....	16
Atodiad 1	18
1.1 Lleoliad Practisau sy'n Rhan o'r Rhaglen Ddiwygio ledled Cymru (Hydref 2019).....	18
1.2 Safleoedd Cam 1 a Cham 2 y Rhaglen Ddiwygio ledled Cymru.....	19
Atodiad 2: Pecyn Cymorth Asesu Risgiau ac Anghenion Llafar Clinigol (ACORN).....	20
Atodiad 3: Egwyddorion, Disgwyliadau a Meini Prawf Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol	22
Atodiad 4 - Enghraifft o Ddiweddariad y Rhaglen	31
Atodiad 2	32
5.1 Cynllun Atal i Gleifion.....	32
5.2 Disgwyliadau Atal i Oedolion	32
5.3 Disgwyliadau Atal i Blant	35

A. Y cefndir

Mae Rhaglen Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol (y Rhaglen Ddiwygio) yn datblygu, mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru, o fewn y cyd-destun a gaiff ei ddisgrifio yn y dogfennau strategol allweddol a ganlyn:

- Taking Oral Health Improvement and Dental Services forward in Wales
- Cymru Iachach: Ein Cynllun Iechyd a Gofal Cymdeithasol
- Ymateb y Gwasanaethau Deintyddol ac Iechyd i Cymru Iachach.

Dechreuodd y rhaglen gyfredol i ddiwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol ym mis Medi 2017 gan ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol yn enwedig Byrddau Iechyd a gwasanaethau deintyddol. Gwahoddwyd practisau deintyddol cyffredinol i ymuno â'r rhaglen ac ymunodd un ar hugain o bractisau o bob rhan o Gymru rhwng mis Medi 2017 a mis Ebrill 2018. Ar hyn o bryd mae 132 o bractisau deintyddol cyffredinol ledled Cymru yn cymryd rhan yn y rhaglen ([Atodiad 1](#)).

B. Amcanion y Rhaglen

1. Cynnwys rhanddeiliaid deintyddol allweddol i ddatblygu Rhaglen Diwygio Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol y GIG a mabwysiadu Dull Dysgu Gweithredol.
2. Sicrhau bod gwasanaethau deintyddol yn cynnal asesiad o risgiau ac anghenion iechyd y geg cleifion unigol unwaith y flwyddyn gan ddefnyddio pecyn cymorth safonol (ACORN) a defnyddio'r wybodaeth i:
 - 2.1. Deall beth sy'n bwysig i gleifion.
 - 2.2. Cyfleu lefel y risgiau a'r anghenion yn effeithiol i gleifion (neu eu gofalwyr) a gweithio gyda chleifion

i'w cael i ddeall newidiadau y gallant eu gwneud i atal clefydau deintyddol a chynnal iechyd y geg.

- 2.3. Cytuno ar y canlyniadau iechyd y geg y mae cleifion am eu cyflawni dros gyfnod o amser neu ar ôl cwrs o driniaeth ddeintyddol.
- 2.4. Defnyddio egwyddorion Gwneud Penderfyniadau ar y Cyd wrth lunio cynllun gofal deintyddol ataliol.
- 2.5. Monitro newidiadau o ran risgiau ac anghenion cleifion sy'n cael gofal parhaus gan y gwasanaeth.
3. Gwellu a chynyddu'r ddarpariaeth atal a thrin ar sail tystiolaeth.
4. Cefnogi'r broses o weithredu cyfnodau adalw deintyddol ar sail risgiau ac anghenion iechyd y geg.
5. Cynyddu'r defnydd o gymysgedd sgiliau yng Ngwasanaethau Deintyddol Cyffredinol y GIG yng Nghymru.
6. Annog timau clinigol i feithrin diwylliant o wella ansawdd yn barhaus i sicrhau bod ansawdd a diogelwch gwasanaethau'n well.
7. Profi'r newidiadau sydd eu hangen i leihau annhegwch mewn gofal deintyddol a gwellu mynediad deintyddol i unigolion sydd ag anghenion deintyddol ond na allant gael gafael ar ofal deintyddol/nad ydynt yn defnyddio gofal deintyddol ar hyn o bryd.
8. Annog timau deintyddol i sefydlu perthynas waith gynhyrchol â gwasanaethau gofal sylfaenol a chymdeithasol eraill er mwyn gwellu gofal cyffredinol i gleifion.
9. Llywio unrhyw newidiadau sy'n ofynnol yn y rhaglenni perthnasol (e.e. cynllunio'r gweithlu, hyfforddi a chynllunio) a'r systemau gwybodaeth sydd ar waith er mwyn hwyluso gwelliant parhaus.
10. Llywio unrhyw newidiadau sy'n ofynnol mewn contractau deintyddol

cenedlaethol, deddfwriaethau cysylltiedig, gwaith cysylltiedig arall gyda sefydliadau partner a Byrddau Iechyd, gan fabwysiadu dull 'unwaith i Gymru' o fonitro contractau.

11. Gwerthuso er mwyn deall y newidiadau mewn gweithgareddau allweddol, dangosyddion ansawdd a chanlyniadau iechyd y geg a sefydlu dangosyddion ansawdd i lywio gwelliant parhaus ym maes gofal deintyddol sylfaenol.

C. Dull Dysgu Gweithredol

Mae newidiadau cymhleth i system yn gofyn am ddull dysgu ac adeiladu diwylliannau sy'n cefnogi ymholi a dysgu cydweithredol. Mae'r Dull Dysgu Gweithredol yn cefnogi atebion cyfranogol i broblemau sydd wedi hen ymwreiddio. Mae'n ei gwneud yn ofynnol i'r holl randdeiliaid addasu ac ymateb i newidiadau o'u dysgu arbrofol a phrofiadol. O ystyried cymhlethdod y system Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol, mae'r Rhaglen Ddiwygio'n defnyddio Dull Dysgu Gweithredol. Mae'n dwyn ynghyd Lywodraeth Cymru, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Byrddau Iechyd, Addysg a Gwella Iechyd Cymru, Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG, darparwyr gwasanaethau deintyddol annibynnol (a'u timau) a'r byd academiaidd, ymysg eraill, i ganfod atebion i broblemau cymhleth.

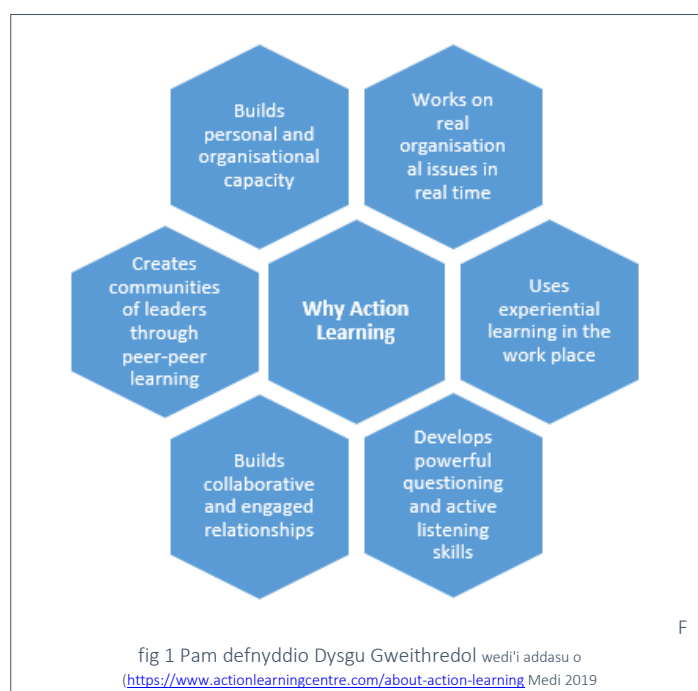
Mae'r dull hwn yn cynnig llawer o fanteision gan gynnwys rhai a amlygir yn Ffigur

1. 'Pam defnyddio Dysgu Gweithredol'. Mae ein profiad cynnar o ddefnyddio'r Dull Dysgu Gweithredol ar gyfer haglen Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol wedi bod yn gadarnhaol. Mae cynnwys sawl rhanddeiliad yn broses ddysgu ynddi'i hun. Mae wedi rhoi cipolwg nad yw ar gael yn aml mewn modelau newid llinellol. Fodd bynnag, nid yw'n hawdd egluro a gweithredu Dull Dysgu Gweithredol pan fydd y disgwyliad a'r diwylliant yn canolbwyntio ar fodel newid llinellol. Mae ein rhyngweithio â rhanddeiliaid allweddol yn dweud wrthym bod dealltwriaeth o'r Dull Dysgu Gweithredol yn cynyddu. Fodd bynnag, mae angen camau cyfathrebu amlfodol arnom, ynghyd â llwyfannau parhaus ar gyfer rhyngweithio, sgiliau rheoli prosiect ac eglurder o ran dosrannu cyfrifoldebau i gefnogi a meithrin ymddiriedaeth rhwng rhanddeiliaid allweddol i ymgorffori'r Dull Dysgu Gweithredu yn llawn.

Ch. Ymgysylltu

Mae atebion i broblemau yn debygol o fod yn gynaliadwy os yw'r rhai sydd wedi eu heffeithio ganddynt wedi bod yn rhan o'u creu. Gan gydnabod pwysigrwydd cyfathrebu ac ymgysylltu mewn proses newid, dechreuodd Rhaglen Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol gydag

ymgysylltiad ffurfiol ac anffurfiol â rhanddeiliaid allweddol. Trefnwyd digwyddiadau a chyfarfodydd ymgysylltu ffurfiol gennym i ymgysylltu, gwrandao a datblygu gwahanol

F

agweddau ar y rhaglen.

Y peth cyntaf a gynhyrchwyd o'r dull cyfranogol cynnar yn 2017/18 oedd pecyn cymorth 'Asesiad o'r Risgiau a'r Anghenion' o'r enw ACORN. Datblygwyd y pecyn cymorth hwn gan dimau deintyddol gyda mewnbwn gan eraill, ac mae wedi bod yn gatalydd ar gyfer newid.

Rydym wedi cynnal llawer o ddigwyddiadau ymgysylltu ffurfiol dros y ddwy flynedd ddiwethaf. Cynhaliwyd y diweddaraf (tri ledled Cymru) ym mis Medi 2019 ac fe'u trefnwyd gyda chefnogaeth agos gan Lywodraeth Cymru. Roedd llawer o bractisau deintyddol, timau perthnasol o Fyrddau Iechyd, aelodau Pwyllgorau Deintyddol Lleol, Pwyllgor Deintyddol Cymru ac eraill yn bresennol, gan eu gwneud yn llwyfannau llwyddiannus ar gyfer rhannu gwybodaeth, rhyngweithio ac adborth.

Roedd digwyddiadau ymgysylltu diweddar hefyd yn cynnwys sesiwn Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) a gynhaliwyd gan Addysg a Gwellu Iechyd Cymru (AaGIC) ar Wneud Penderfyniadau ar y Cyd, maes allweddol i'w wella ar gyfer y Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol yng Nghymru.

Ynghyd â'r digwyddiadau ymgysylltu ffurfiol, a oedd ar agor i'r holl randdeiliaid, trefnwyd cyfarfodydd gennym hefyd i dimau rheoli Gofal Sylfaenol y Byrddau Iechyd i ddeall addasiadau lleol a ddefnyddir wrth brofi newidiadau, eu profiad a'u heriau wrth weithredu newid. Roedd y cyfarfodydd hyn hefyd yn gyfle i Fyrddau Iechyd rannu'r hyn a ddysgwyd.

Mae diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol hefyd wedi bod yn faes trafod allweddol mewn cyfarfodydd blynyddol rhwng Llywodraeth Cymru (Prif Swyddog Deintyddol a Phennaeth Polisi Deintyddol) a Byrddau Iechyd.

Yn lleol, mae llawer o Fyrddau Iechyd hefyd wedi trefnu cyfarfodydd rhyngweithiol neu sesiynau ymgysylltu ar gyfer practisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio er mwyn bod yn llwyfannau ar gyfer trafodaeth a chyfle i rannu'r hyn a ddysgwyd. Rydym wedi darparu mewnbwn i'r sesiynau lleol hyn pan wnaed cais amdanynt a phan oedd hynny'n bosibl.

Byddwn yn gwella ein gwaith ymgysylltu i gynyddu cyrhaeddiad a theilwra ein hymgyssylltiad i wahanol grwpiau o bractisau deintyddol ar wahanol gamau o'r daith gwella gwasanaethau. Byddwn yn parhau i hwyluso timau rheoli Gofal Sylfaenol mewn saith Bwrdd Iechyd i gydweithredu'n agosach a rhannu'r hyn a ddysgir. Byddwn yn defnyddio dull rheoli prosiect, yn arbennig wrth wella ein dull o gyfathrebu â rhanddeiliaid, gan ddefnyddio gwahanol sianeli. Byddwn yn parhau i gynnig ein cefnogaeth a'n cyfraniad i sesiynau ymgysylltu lleol mewn Byrddau Iechyd a grwpiau Gwellu Ansawdd sy'n dod i'r amlwg.

Gan barhau â'n Dull Dysgu Gweithredol, byddwn yn myfyrio'n rheolaidd ar bob proses er mwyn casglu barn i lywio ein camau nesaf, h.y. gweithredoedd.

D. Symposiwm Deintyddol

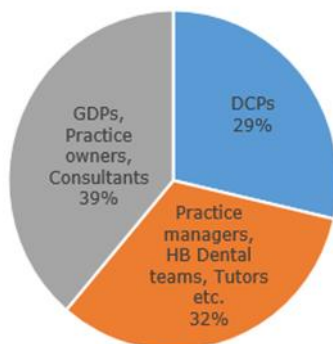
Cynhaliwyd ail Symposiwm Deintyddol Cymru, 'Trawsnewid Gwasanaethau Deintyddol yng Nghymru' ar 21 Mawrth 2019 yn Stadiwm Principality yng Nghaerdydd.

Nod y digwyddiad oedd rhoi cyfle i'r rhai sy'n gweithio ym maes deintyddiaeth yng Nghymru ddeall y cyd-destun trawsnewid, strategaethau perthnasol Llywodraeth Cymru, rhaglenni cenedlaethol presennol mewn deintyddiaeth gan gynnwys Rhaglen Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol a mentrau lleol. Roedd amser a lle penodol i'r rhai a oedd yn bresennol roi adborth, a

rhoddodd hyn gipolwg defnyddiol i'r Rhaglen Ddiwygio. Roedd y digwyddiad hefyd yn gyfle i bawb a oedd yn bresennol rwydweithio a rhannu'r hyn a ddysgwyd. Roedd rhaglen y diwrnod yn cynnwys cyflwyniad i Wneud Penderfyniadau ar y Cyd, sgiliau newid ymddygiad a deall ansawdd deintyddol a system ddiogelwch yng Nghymru gan gynnwys cefnogaeth Gwella Ansawdd sydd ar gael ar gyfer practisau deintyddol. Roedd y symposiwm yn gyfle ar gyfer Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) i dimau deintyddol.

Daeth ychydig dros 250 o gynrychiolwyr i'r symposiwm. Gwelwyd cynrychiolaeth o bob maes deintyddiaeth gofal sylfaenol (Ffigur 2).

Ffigur 2: Dadansoddiad o'r cynrychiolwyr a fynychodd y symposiwm deintyddol.

Roedd yr adborth yn gadarnhaol ac roedd yn amlwg y byddai'r proffesiwn deintyddol yn croesawu parhad y symposia deintyddol blynyddol.

Byddwn yn canfod lleoliad newydd i ddarparu ar gyfer y nifer uwch o gynrychiolwyr sydd am fynychu'r symposiwm. Byddwn yn osgoi mis Mawrth ar gyfer symposiwm yn y dyfodol gan fod adborth yn dweud wrthym ei bod yn well gan lawer osgoi dyddiadau sy'n agos at ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Dd. Ymuno â Rhaglen Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol

Mae Byrddau Iechyd yn gwahodd practisau deintyddol yn eu hardal i ymuno â'r rhaglen. Mae Byrddau Iechyd wedi defnyddio meini prawf dethol a dealltwriaeth o'r radal leol i ddewis practisau i ymuno â'r rhaglen. Bydd practisau yn ymuno â'r rhaglen naill ai ar 1 Ebrill neu 1 Hydref bob blwyddyn.

Wrth ymuno â'r rhaglen, mae practisau'n dechrau defnyddio pecyn cymorth safonedig ar gyfer cynnal asesiad o risgiau ac anghenion, o'r enw ACORN (**A**ssessment of **C**linical **O**ral **R**isks & **N**eeds) ([Atodiad 2](#)) gan symud oddi wrth y model traddodiadol o archwiliadau deintyddol. Mae practisau yn cynnal asesiad o risgiau ac anghenion unwaith y flwyddyn yn hytrach nag archwiliadau deintyddol bob 6 mis. Rydym wedi amlinellu'r canlyniadau a fwriadwyd yn sgil defnyddio'r pecyn cymorth o fewn amcanion y rhaglen (gweler Atodiad 2 uchod). Mae'r canlyniadau arfaethedig hyn o'r pecyn cymorth wedi'u hailadrodd yn ystod ein digwyddiadau a'n cyfarfodydd ymgysylltu. Disgwylir i bractisau wella eu dull o ddarparu camau ataliol personol yn seiliedig ar dystiolaeth fel ymyrraeth fer ar roi'r gorau i smygu ac atgyfeirio, defnyddio farnais fflworid ar ddannedd, ac ati.

Mae practisau sy'n cymryd rhan yn cyflwyno crynodeb o statws risgiau ac anghenion ar gyfer pob claf drwy'r FP17W diwygiedig, sef y ffurflen hawlio y mae practisau deintyddol yn ei chyflwyno i Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG.

Rydym wedi darparu dogfen sy'n egluro egwyddorion, disgwyliadau a meini prawf y Rhaglen Ddiwygio ([Atodiad 3](#)) i'r practisau a'r byrddau iechyd. Mae'r ddogfen hon yn amlinellu'r newidiadau yr ydym yn disgwyl i'r practisau a'r Byrddau Iechyd eu gwneud

a'r meini prawf y mae'n rhaid i bractisau eu bodloni i symud ymlaen o gam un i gam dau.

Ar hyn o bryd mae 120 o bractisau yng Ngham 1 ac mae 12 practis wedi symud ymlaen i Gam 2 (Tabl 1).

Tabl 1: Nifer y practisau ar wahanol gamau o'r rhaglen ar draws saith Bwrdd Iechyd (Tachwedd 2019).

Y Byrddau Iechyd	Cam 1	Cam 2
Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan	28	0
Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	17	4
Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	22	2
Bwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg	20	2
Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda	14	0
Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe	14	4
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	5	0

E. Adroddiadau Monitro

Mae gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG (NHSBSA) rôl hanfodol yn y Rhaglen Ddiwygio i greu system wybodaeth ac allbynnau sy'n cyd-fynd ag egwyddorion y broses ddiwygio.

Mae nifer y cleifion sy'n cael asesiad o risigau ac anghenion (ACORN) yn lle 'archwiliad' deintyddol traddodiadol yn

cynyddu. Mae ychwanegu data risgiau ac anghenion at gronfa ddata weithgareddau bresennol y Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol yn gyfle i ddatblygu dangosyddion ansawdd newydd a darparu adroddiadau i bractisau a byrddau iechyd sy'n cynnwys proffil risgiau ac anghenion y boblogaeth sy'n defnyddio gwasanaethau deintyddol y GIG. Bydd y system wybodaeth sy'n cael ei datblygu o fewn NHSBSA hefyd yn caniatáu i ni ddeall canlyniadau gofal deintyddol a rhannu'r arferion gorau.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ariannu dwy swydd uwch ddadansoddwr gwybodaeth yn y NHSBSA. Ar hyn o bryd mae'r ddau ddadansoddwr data yn gweithio i'r Rhaglen Ddiwygio i gynhyrchu adroddiadau monitro rheolaidd ac ateb unrhyw ymholiadau gwybodaeth gan y Byrddau Iechyd a phractisau deintyddol.

Rydym wedi cefnogi'r NHSBSA i gynhyrchu adroddiadau monitro trwy rannu ein harbenigedd mewn dadansoddeg data ac amcanion y rhaglen ddiwygio.

Yr NHSBSA sydd wedi cynhyrchu'r adroddiadau monitro, sydd yn eu hanfod yn adborth i bractisau ar y newidiadau y maent wedi'u gwneud ers ymuno â'r rhaglen. Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru, Byrddau Iechyd, Llywodraeth Cymru a phractisau deintyddol wedi darparu adborth i'r NHSBSA i sicrhau bod adroddiadau monitro yn parhau i wella yn unol â disgwyliadau'r rhaglen a'i rhanddeiliaid.

Bydd y NHSBSA yn cynhyrchu adroddiadau monitro bob chwarter ar gyfer practisau a Byrddau Iechyd, a ddylai lywio eu trafodaethau lleol i ganfod meysydd i'w gwella a chyd-greu cynllun gwella.

Tabl 2: Amserlen cynhyrchu adroddiadau monitro

Adroddiadau	Disgwylir iddo fod ar gael
Adroddiad chwarter 1	Gorffennaf
Adroddiad canol blwyddyn	Hydref
Adroddiad chwarter 3	Ionawr
Adroddiad diwedd blwyddyn	Awst

Mae angen gwelliannau pellach yn y system wybodaeth i gasglu ymyriadau ataliol a gweithgareddau triniaeth nad ydynt yn cael eu casglu drwy'r FP17Ws ar hyn o bryd. Er bod yr adroddiad hwn yn ymwneud â'r Rhaglen Ddiwygio, mae Gwasanaethau Deintyddol Cymunedol yng Nghymru bellach hefyd yn defnyddio pecyn cymorth ACORN ac yn cyflwyno FP17W. Byddwn yn rhannu'r hyn a gaiff ei ddysgu gyda'r Gwasanaethau Deintyddol Cymunedol gan gynnwys dehongli'r dangosyddion ansawdd a gynhwysir yn yr adroddiadau monitro. Rydym yn gweithio'n agos gyda'r NHSBSA a Llywodraeth Cymru fel bod cynlluniau ar waith i ddiwygio'r ffurflen hawlio FP17W a chynhyrchu allbynnau ystyrlon i gefnogi'r broses ddiwygio. Cytunwyd hefyd y bydd y system, gan gynnwys deddfwriaethau, yn cael ei newid fel y gall Gweithwyr Proffesiynol Gofal Deintyddol (DCP) na allant gyflwyno FP17W ar hyn o bryd (heb archwiliad gan ddeintydd) wneud hynny i gofnodi'r gwaith atal a'r gofal deintyddol y maent yn ei ddarparu i gleifion rhwng asesiadau risgiau ac anghenion. Disgwylir y caiff y newidiadau hyn eu gwneud yn gynnar yn 2020.

Mae'r NHSBSA hefyd yn datblygu llwyfan adrodd newydd o'r enw eDen. Mae hyn yn darparu cyfleoedd i gyflwyno darpariaeth Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol a Chymunedol gan gynnwys gwybodaeth am

ddangosyddion ansawdd mewn ffordd newydd sy'n cefnogi gwella ansawdd yn barhaus. Dylai Byrddau Iechyd a phractisau deintyddol allu cael gafael ar wybodaeth mor aml ag y dymunant yn hytrach nag aros am adroddiadau monitro chwarterol.

F. Datblygu'r Gweithlu

Mae datblygu a chynllunio'r gweithlu yn hanfodol ar gyfer llwyddiant y Rhaglen Ddiwygio.

Rydym yn gweithio'n agos gydag adran ddeintyddol Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC) i ddatblygu hyfforddiant ac adnoddau ar gyfer timau deintyddol sy'n cefnogi amcanion y Rhaglen Ddiwygio. Mae AaGIC, gan weithio gyda'r rhaglen a Chomisiynu Gofal Sylfaenol, wedi datblygu'r cwrs *Making Prevention Work in Practice* (MPWiP), sy'n cefnogi practisau i integreiddio dull ataliol cynhwysfawr mewn practis deintyddol. Mae addysgwyr deintyddol yn AaGIC wedi'u hyfforddi i gyflwyno'r hyfforddiant hwn i'w cyfoedion sy'n gweithio mewn practisau deintyddol.

Mae MPWiP yn defnyddio'r Model 'Hyfforddi'r Hyfforddwr'. Mae pum digwyddiad 'Hyfforddi'r Hyfforddwr' wedi'u cynnal rhwng mis Mawrth a mis Medi 2019 ac mae pedwar arall wedi'u trefnu ar gyfer y flwyddyn ariannol 2019/20. Hyd yn hyn, mae 69 o ddeintyddion wedi derbyn hyfforddiant MPWiP a fydd yn hyfforddi 113 o nyrsys deintyddol sy'n gweithio yn eu practisau.

Mae gwaith ar y gweill i sefydlu Grwpiau Gwella Ansawdd Lleol ym mhob Bwrdd Iechyd. Bydd addysgwyr Gwella Ansawdd AaGIC, sy'n gweithio'n agos gyda chydweithwyr o'r Byrddau Iechyd, yn cefnogi datblygiad y grwpiau hyn gan ddarparu llwyfan ar gyfer rhannu'r hyn a ddysgir, adolygu cymheiriaid a phrosiectau Gwella Ansawdd ar y cyd.

Rydym wedi gweithio'n agos gydag adran ddeintyddol AaGIC i ddatblygu cefnogaeth Gwella Ansawdd sydd ar gael ar gyfer y practisau deintyddol. Rydym wedi darparu mewnbwn ar gyfer datblygu llawer o becynnau cymorth, prosiectau ac archwiliadau Gwella Ansawdd. Mae adnoddau Gwella Ansawdd i'w cael am ddim i bractisau deintyddol y GIG ac mae cyllid ar gael i bractisau gymryd rhan yn y mwyafrif o fentrau Gwella Ansawdd sydd ar gael drwy AaGIC, a ddylai helpu i ymgorffori Gwella Ansawdd mewn practis deintyddol. Byddwn yn parhau i weithio gydag AaGIC i sicrhau bod practisau deintyddol yn deall gwerth methodolegau gwella ansawdd ac yn datblygu diwylliant o wella ansawdd yn barhaus yn y Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol.

Ff.Arolwg Cyhoeddus

Rydym wedi dyfarnu grant i'r Uned Gydlynw Iechyd Cyhoeddus ym Mhrifysgol Bangor er mwyncynnal arolwg cenedlaethol ymgysylltu â'r cyhoedd sy'n ymwneud â'r Rhaglen Ddiwygio. Disgwylir adroddiad ym mis Ionawr 2020. Bydd canfyddiadau'r arolwg cyhoeddus hwn yn rhoi mewnwelediad gwerthfawr er mwyn gwella gwahanol elfennau'r rhaglen.

G.Ymchwil

Buom yn cydweithio â'r Uned Iechyd Cyhoeddus Ddeintyddol ym Mhrifysgol Caerdydd i gefnogi ei cheisiadau diweddar am gyllid ymchwil.

Mae Ymchwil Gofal ac Iechyd Cymru

wedi darparu cyllid ar gyfer dwy astudiaeth o dan y cynllun Ymchwil ar Budd Cleifion a'r Cyhoedd. Bydd y ddwy

astudiaeth yn llywio Rhaglen Ddiwygio'r Gwasanaeth Deintyddol Cyffredinol.

- PRIDA - Astudiaeth Cymorth ar

gyfer Penderfyniad yn ymwneud â Chyfnod Adalw Cleifion

- Gwneud y gorau o ddarpariaeth gofal ataliol sy'n seiliedig ar werth yng Ngwasanaeth Deintyddol Cyffredinol y GIG.

Arweinir y ddau brosiect ymchwil gan yr Athro Ivor Chestnut, Prifysgol Caerdydd a Dr Anwen Cope, Hyfforddai Arbenigol mewn Iechyd Cyhoeddus Deintyddol.

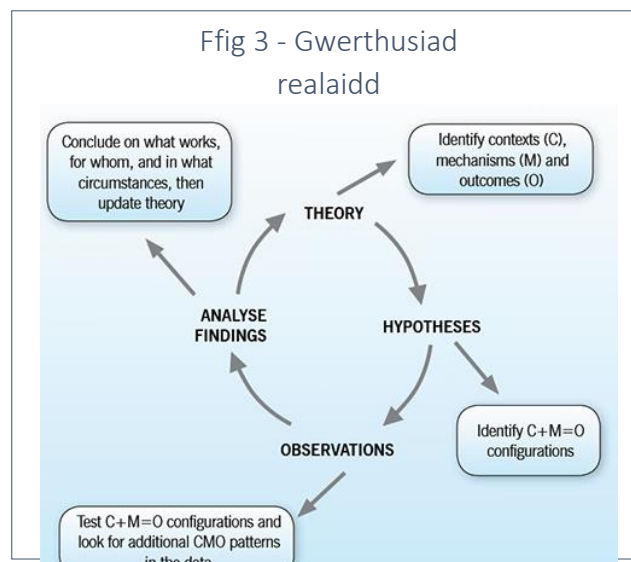
Ng. Gwerthusiad Realydd

Yn seiliedig ar y fanyleb gwasanaeth a ddarperir gan y rhaglen, mae Llywodraeth Cymru wedi caffael Gwerthusiad Realydd o'r rhaglen gan Brifysgol Bangor. Mae'r tîm gwerthuso eisoes wedi dechrau ar eu gwaith.

Mae'r gwerthusiad realydd (Ffig 3) yn cydfynd yn dda â'r Dull Dysgu Gweithredol a fabwysiadwyd gan y Rhaglen Ddiwygio.

Bydd adroddiadau interim rheolaidd a ddarperir gan y tîm gwerthuso yn llywio datblygiad a gwelliant pellach y rhaglen.

H.Grŵp Llywio:

Cafodd Grŵp Llywio'r Rhaglen Ddiwygio ei ffurfio gennym cyn gynted ag y cychwynnodd y rhaglen ym mis Medi 2017. Y Prif Swyddog Deintyddol (CDO) sy'n cadeirio'r Grŵp Llywio, gydag aelodaeth o Gymdeithas Ddeintyddol Prydain (BDA), Pwyllgor Practis Deintyddol Cyffredinol Cymru (WGDPC), Pwyllgor Deintyddol Cymru (WDC), Iechyd Cyhoeddus Cymru (ICC), Llywodraeth Cymru (LIC), Cyngor Iechyd Cymunedol (CIC), saith Bwrdd Iechyd (BI) ac Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC). Gwahoddir aelodau o dîm deintyddol practisau deintyddol hefyd ac maent yn dod i'r cyfarfodydd i rannu eu barn werthfawr.

Mae cyfarfodydd y Grŵp Llywio yn gyfle i'r holl rhanddeiliaid drafod heriau allweddol, dylanwadu ar gyfeiriad strategol Llywodraeth Cymru, rhoi adborth a mewnbwn i'r rhaglen. Mae'r grŵp hefyd yn monitro cynnydd mewn gwahanol feysydd o'r rhaglen. Mae gan y grŵp hwn rôl ddeuol o gynghori a chefnogi'r rhaglen ond mae hefyd yn dal Iechyd Cyhoeddus Cymru a rhanddeiliaid eraill i gyfrif am gynnydd yn erbyn yr hyn y cytunwyd arno.

Mae'r Grŵp Llywio wedi cwrdd dair gwaith hyd yn hyn yn 2019, a chytunwyd y cynhelir y cyfarfod nesaf ym mis Tachwedd 2019. Rydym wedi cael adborth cadarnhaol ar y Dull Dysgu Gweithredol a'r newidiadau y mae timau deintyddol yn eu gwneud i integreiddio gwaith atal mewn ymarfer. Fodd bynnag, mae yna wahanol heriau i'r holl rhanddeiliaid sy'n rhan o'r rhaglen. Bydd angen i gyflymder a nifer y newidiadau ystyried capasiti a gallu'r holl dimau sy'n ymwneud â'r rhaglen.

I. Adroddiadau Diweddaru y Rhaglen

Rydym yn darparu diweddariadau ar y rhaglen yn rheolaidd i'r rhanddeiliaid allweddol. Anfonir diweddariadau i bob practis sy'n rhan o'r rhaglen, timau perthnasol o fewn y saith bwrdd iechyd, Pwyllgorau Deintyddol Lleol ac aelodau'r Grŵp Llywio gyda chais i ledaenu hyn ymhellach o fewn eu rhwydweithiau. Mae [Atodiad 4](#) yn rhoi enghraifft o ddiweddariad y rhaglen.

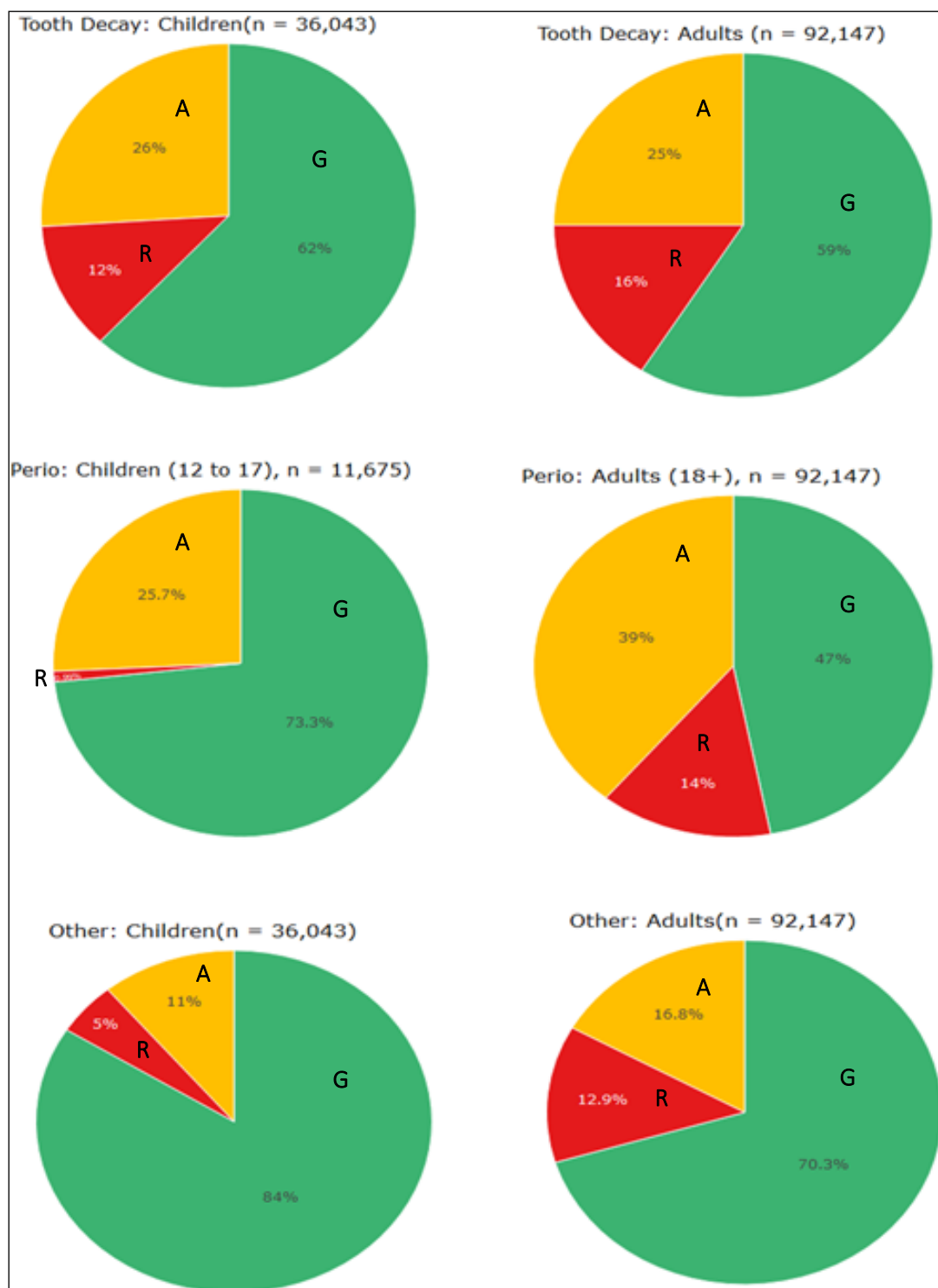
L. Mewnwelediadau Cynnar o'r Gronfa Ddata (2018/19)

Roedd 55 o bractisau deintyddol yn cymryd rhan yn y rhaglen yn ystod y flwyddyn ariannol 2018/19. O blith y rhain, roedd 21 o bractisau yn y rhaglen am y flwyddyn gyfan ac ymunodd 34 â'r rhaglen ym mis Hydref 2018. Gallai practisau gyflwyno data ychwanegol ar 'risgiau ac anghenion' drwy'r FP17Ws diwygiedig o fis Mehefin 2018. Felly, mae'r holl ddata risgiau ac anghenion a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yn ymwneud â data a gyflwynwyd gan bractisau rhwng 1 Mehefin 2018 a 31 Mawrth 2019. O ystyried bod y canfyddiadau'n seiliedig ar nifer gymharol fach o bractisau dros gyfnod cyfyngedig, dylid dehongli'r wybodaeth a gyflwynir yma yn ofalus.

Proffil o Risgiau ac Anghenion

Mae data a gyflwynwyd gan bractisau diwygio yn dangos bod gan gyfran sylweddol o gleifion sy'n defnyddio'r Gwasanaethau Deinyddol Cyffredinol yng Nghymru iechyd y geg sefydlog ac nad oes angen triniaeth wedi'i chofnodi (Ffigur 4).

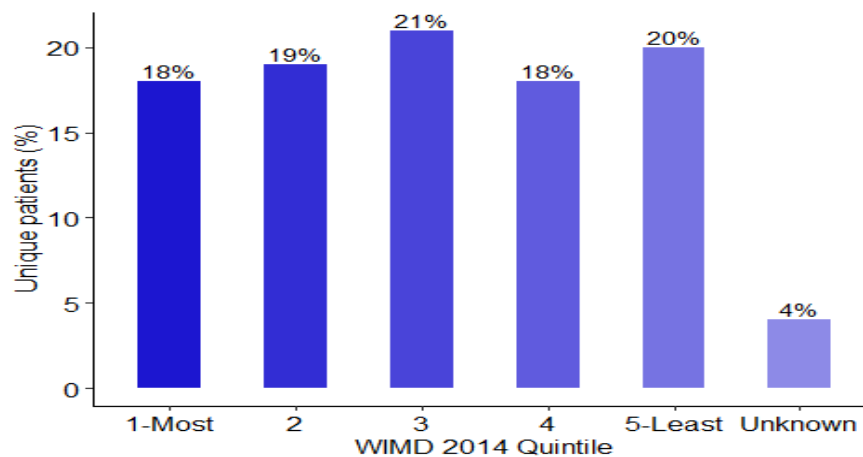
Ffigur 4: Proffil Risgiau ac Anghenion cleifion a aeth i bractisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio yn 2018/19. (Coch = angen triniaeth, Ambr = risgiau ar gyfer clefyd neu glefyd cynnar/sefydlog, Gwyrdd = dim angen triniaeth)

Nid oedd angen triniaeth ar gyfer cyflyrau deintyddol ar 27% o oedolion a 51% o blant rhwng 1 Mehefin 2018 a 31 Mawrth 2019. Roedd gan 1% o oedolion a 0.1% o blant bydredd dannedd gweithredol a pheriodonitis ac roedd angen triniaeth arnynt am 'gyflyrau deintyddol eraill'.

Mae Ffigur 5 yn dangos bod cleifion a gafodd asesiad o risgiau ac anghenion (ACORN) yn 2018/19 yn byw mewn ardaloedd ar draws yr holl chwartelau amddifadedd. Mae lledaeniad yr asesiadau ar draws y chwartelau amddifadedd yn dynodi cynrychiolaeth y proffil a gyflwynir yn Ffigur 4.

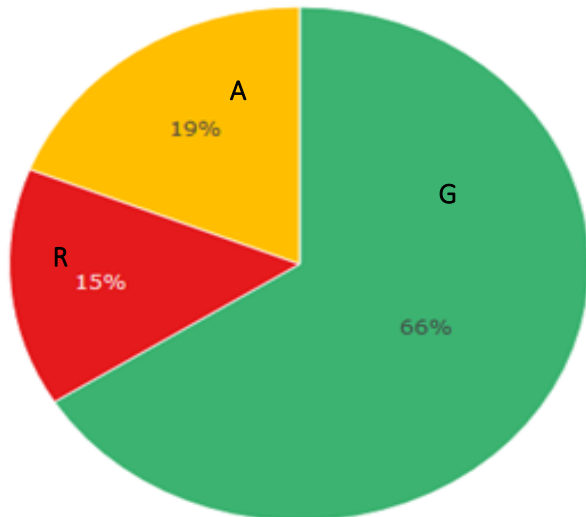
Ffigur 5: Lledaeniad cleifion ar draws Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC, 2014) a gafodd ACORN yn 2018/19.

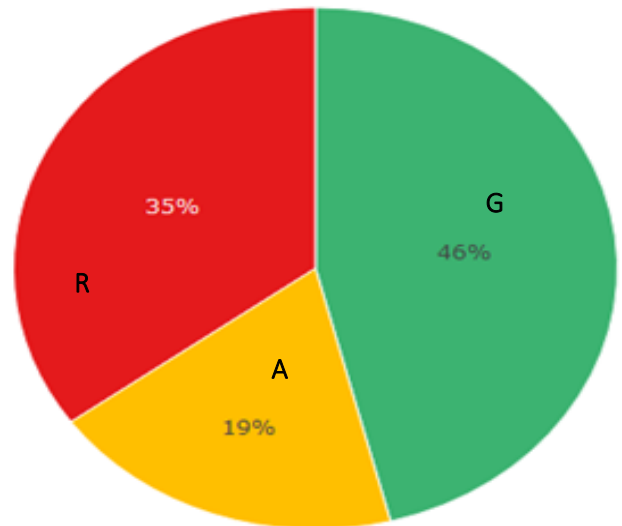
Mae canfyddiad cyffredin bod gan bob claf newydd angen uchel o ran triniaeth. Mae proffil risgiau ac anghenion cleifion newydd a welwyd gan bractisau deintyddol yn 2018/19 wedi'i gyflwyno yn Ffigur 6. Nid yw'n syndod bod gan y gyfran uwch o gleifion newydd anghenion atal a thriniaeth o gymharu â chleifion sy'n mynd i bractisau deintyddol yn rheolaidd.

Ffigur 6: Proffil risgiau ac anghenion cleifion newydd a welwyd gan btractisau diwygio yn 2018/19.

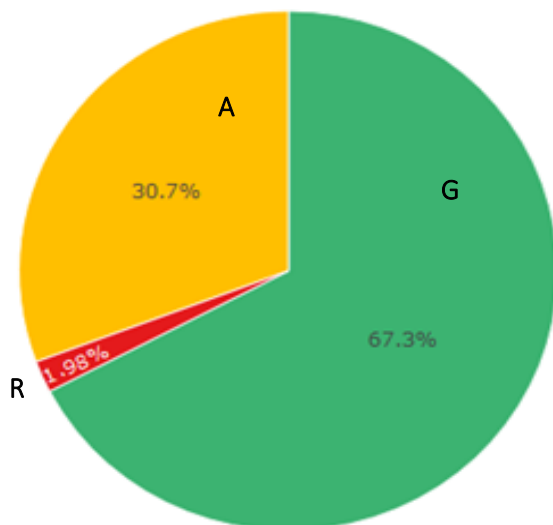
Tooth Decay: Children(n = 4,468)

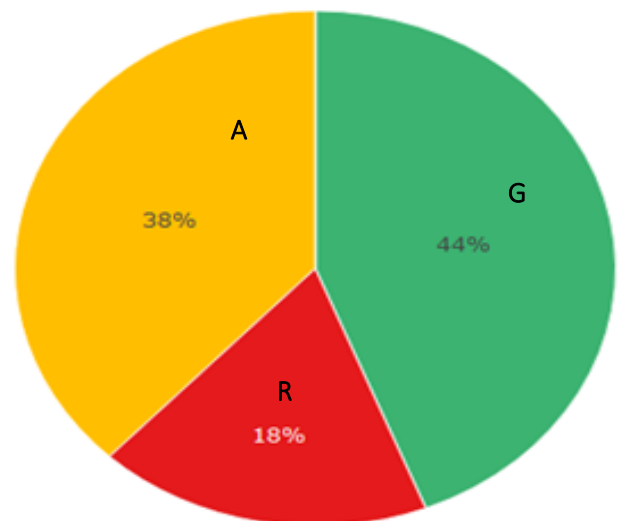
Tooth Decay: Adult(n = 7,714)

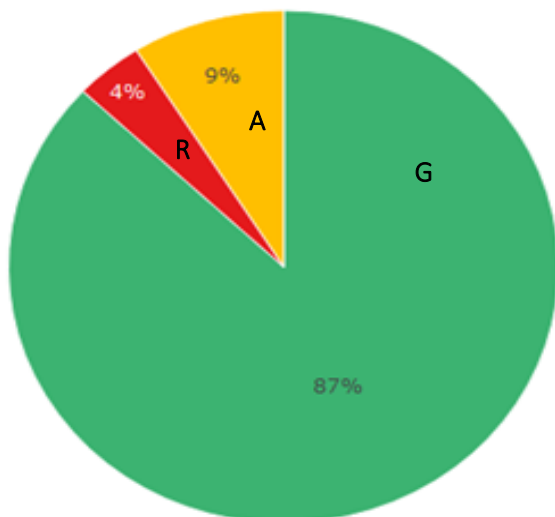
Perio: Children (12 to 17 years,n = 849)

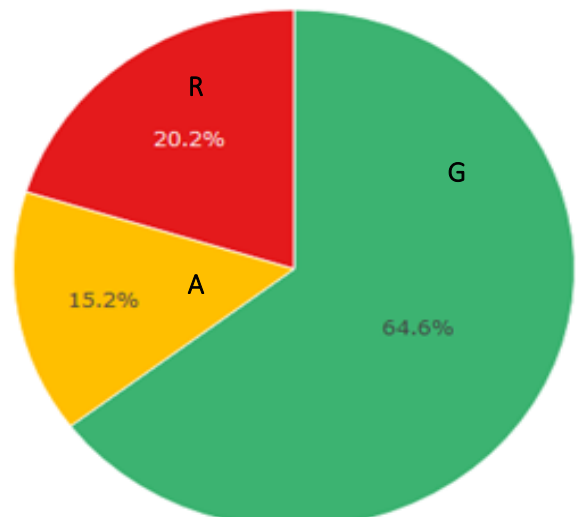
Perio: Adults (n = 7,714)

Other conditions: Children(n = 4,468)

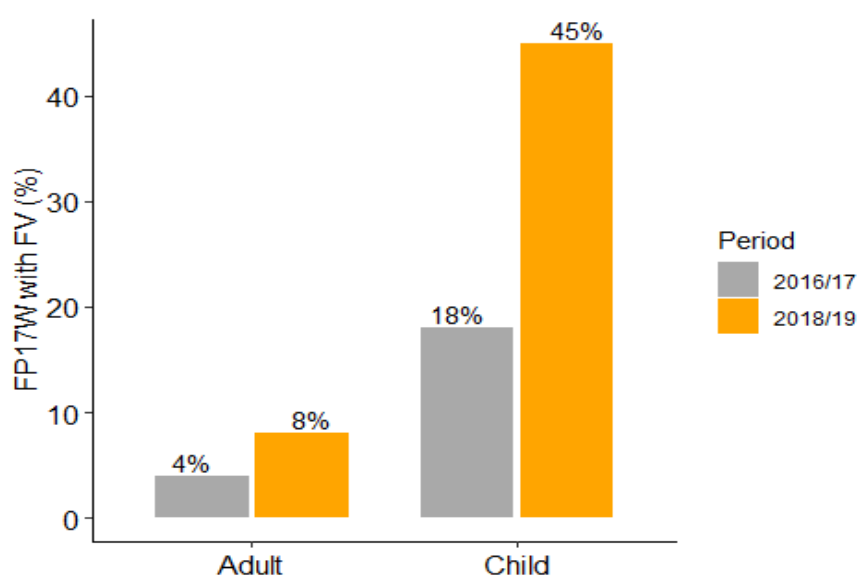
Other conditions: Adults (n = 7,714)

Defnyddio farnais fflworid

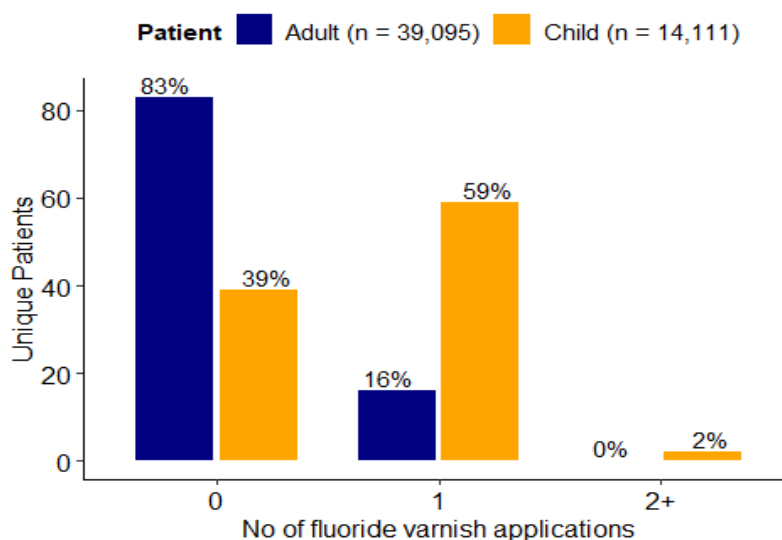
Mae farnais fflworid yn effeithiol o ran atal pydredd dannedd. Dylid ei ddefnyddio o leiaf ddwywaith y flwyddyn ond gellir ei ddefnyddio hyd at bedair gwaith y flwyddyn ar gyfer y cleifion hynny sydd mewn perygl o gael pydredd dannedd. Mae'r defnydd o farnais o fewn y Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol wedi bod yn isel iawn ers blyneddau lawer. Disgwylir i'r practisau yn y rhaglen gynyddu'r defnydd o farnais fflworid. Mae Ffigur 7 yn dangos cynnydd yn y defnydd yn 2018/19 o gymharu â 2016/17 (blwyddyn waelodlin).

Ffigur 7: Canran y Cyrsiau Triniaeth (FP17Ws) a oedd yn cynnwys defnydd o farnais fflworid (2016/17: n = 357,338, 2018/19: n = 367,836).

Yn 2018/19, cafodd 61% o blant ac 16% o oedolion a gafodd eu categorio fel Coch neu Ambr ar gyfer pydredd dannedd o leiaf un driniaeth fflworid. Mae cyfran y cleifion sydd wedi'u categorio fel Coch neu Ambr ar gyfer pydredd dannedd yr adroddwyd eu bod yn derbyn o leiaf ddwy driniaeth farnais fflworid mewn blwyddyn yn dal yn isel (Ffigur 8). Mae angen gwella'r dull o ddarparu triniaeth farnais fflworid er mwyn sicrhau effeithiolrwydd yr ymyrraeth.

Ffigur 8: Nifer y cleifion a gategoreiddiwyd fel Coch neu Ambr ar gyfer pydredd dannedd a nifer y triniaethau farnais fflworid yn 2018/19.

Nid oedd 50% o'r Cyrsiau Triniaeth (FP17Ws) a gyflwynwyd gan bractisau ar gyfer plant 6-17 oed yn 2018/19 yn cynnwys cau twll na farnais fflworid. Mae digon o le i wella o ran gwaith atal, yn enwedig ar gyfer cymwysïadau FV a seliwyr agen; dau ymyriad ataliol effeithiol syml ond wedi'u seilio ar dystiolaeth y gellir eu darparu gan Weithwyr Proffesiynol Gofal Deintyddol.

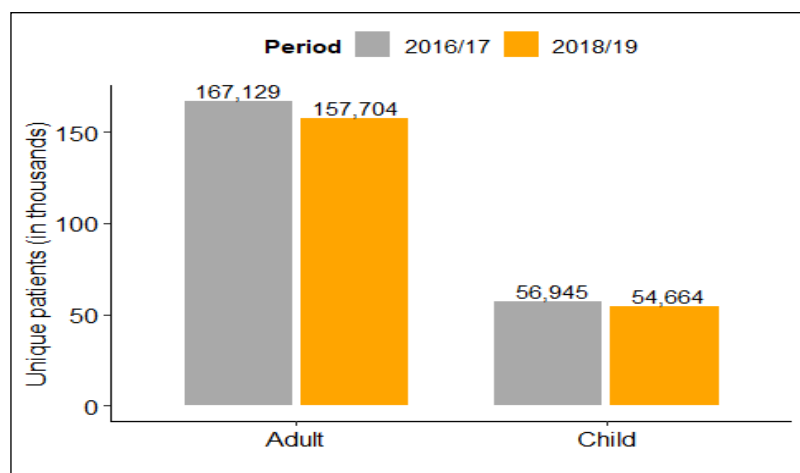
Mynediad Deintyddol

Disgwylir i bractisau sicrhau na ddylai nifer flynyddol y cleifion a welir yn eu practisau leihau oni bai bod rhesymau dilys dros ostyngiad o'r fath, e.e. gostyngiad yng Ngwerth y Contract Blyneddol, newidiadau sylweddol i staff neu fod proffil y practis yn nodi bod cleifion, yn enwedig cleifion newydd, a welir gan y practis, angen triniaeth uwch ac ati.

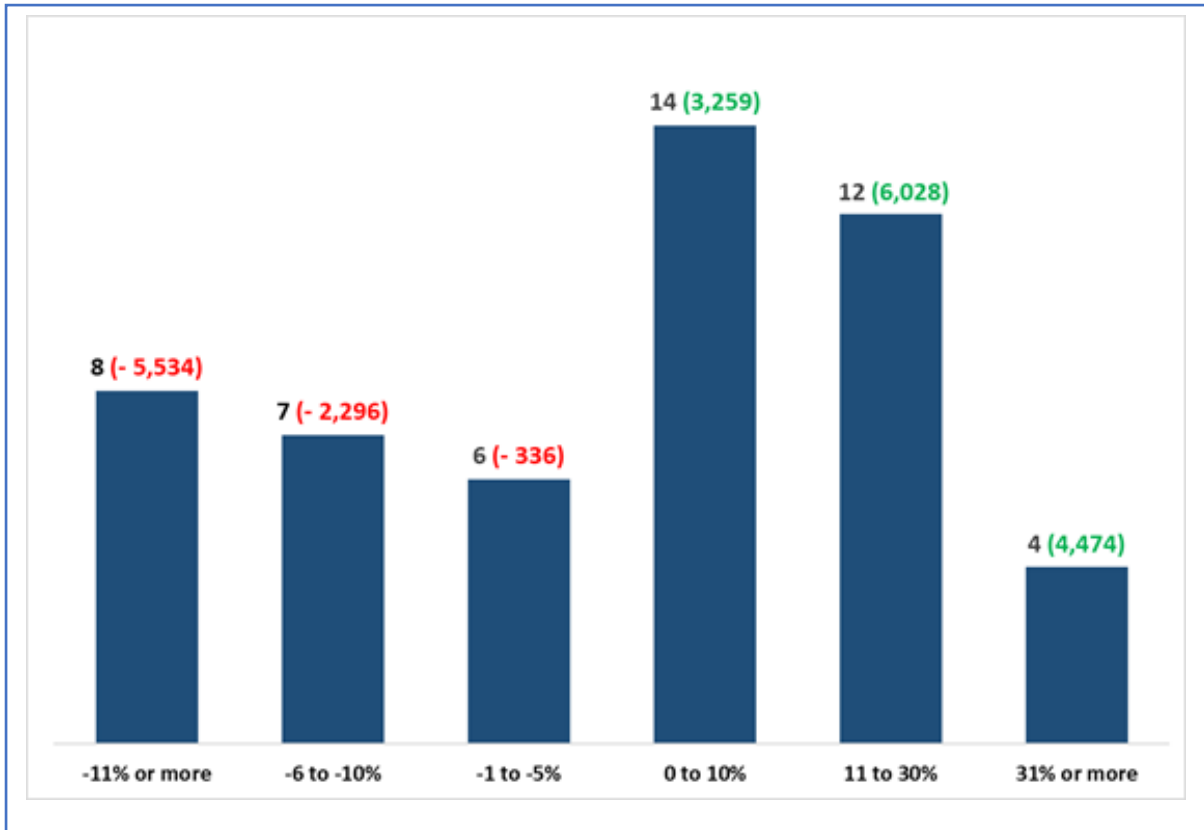
Roedd pum deg dau o blith pum deg pump o bractisau a gymerodd ran yn y rhaglen yn weithredol yn ystod 2016/17 (blwyddyn waelodlin) ac yn ystod 2018/19. Gwelodd pum deg dau o bractisau 212,368 o gleifion unigryw yn 2018/19 o gymharu â 224,074 o gleifion unigryw yn 2016/17. O edrych ar y set ddata 12 mis yn unig, mae'n ymddangos bod gostyngiad o 5% yn nifer y cleifion a welwyd gan y 52 practis hyn yn 2018/19 o'i gymharu â 2016/17 (gostyngiad o 4% a 6% mewn plant ac oedolion yn y drefn honno, Ffigur 9). Mae'n ymddangos bod amrywiad rhwng practisau deintyddol sy'n cymryd rhan yn y rhaglen o ran newid mewn mynediad yn 2018/19 o'i gymharu â'r flwyddyn waelodlin (2016/17). Mae rhai practisau wedi llwyddo i gynyddu mynediad tra bod eraill wedi gweld llai o gleifion yn 2018/19 o gymharu â 2016/17. Nid yw'r newid hwn yng Ngwerth y Contract Blyneddol bob amser yn esbonio'r newid hwn. Efallai bod llawer o resymau eraill pam mae practisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio wedi gweld llai neu fwy o gleifion yn 2018/19 (blwyddyn y rhaglen) o gymharu â 2016/17 (blwyddyn waelodlin). Dylid dehongli cymhariaeth mynediad deintyddol a gyflwynir yma yn ofalus oherwydd dadansoddir mynediad deintyddol fel arfer dros 24 mis yn hytrach nag amserlen o 12 mis. Yn ogystal, mae angen ystyried ffactorau eraill wrth ddeall cynnydd neu ostyngiad mewn mynediad deintyddol.

Mae canfyddiadau cynnar yn dangos ei bod yn bwysig i Fyrddau Iechyd a phractisau fonitro tueddiad mynediad deintyddol yn fanwl gan ddefnyddio'r adroddiadau monitro chwarterol a ddarperir gan y NHSBSA ac yn amlach os oes angen, gan ddefnyddio'r eDen, pan fyddant ar gael. Bydd angen i Fyrddau Iechyd ystyried nifer o ffactorau i ddeall cynnydd/gostyngiad mewn mynediad deintyddol mewn practisau sy'n cymryd rhan yn y rhaglen.

Ffigur 9: Nifer y cleifion a welwyd gan 52 o bractisau sy'n rhan o'r rhaglen yn 2018/19 o gymharu â 2016/17 (blwyddyn waelodlin).

Ffig 10 Practisau sy'n rhan o'r rhaglen wedi'u categorïddio yn ôl newid canrannol yn nifer y cleifion a welwyd yn 2016/17 o gymharu â 2018/19 (yn cynnwys nifer y practisau a newid yn nifer y cleifion ym mhob grŵp)

M. Y camau nesaf

Gyda mwy na 130 o bractisau bellach yn cymryd rhan yn y rhaglen, mae angen i ni fabwysiadu dull rheoli rhaglen ffurfiol i wella ein dulliau cyfathrebu â'r holl randdeiliaid gan gynnwys diwallu anghenion gwybodaeth practisau a hoffai ymuno â'r rhaglen. Byddwn yn cydweithio'n agosach â phractisau a Byrddau Iechyd i deilwra ein hymgysylltiad i ddeall y naws leol, y cynnydd a wneir gan bractisau presennol ac enghreifftiau o arferion gorau. Byddwn hefyd yn casglu adborth a mewnwleidiadau yn systematig gan randdeiliaid i wella'r rhaglen gan gynnwys cynhyrchion ategol a gynhyrchir gan y rhaglen ([Atodiad 5](#)) ac i lywio gweithredoedd lleol a chenedlaethol perthnasol eraill.

Rydym yn cydnabod y bydd angen cefnogaeth ac arweiniad ar dimau Gofal Sylfaenol Byrddau Iechyd wrth fabwysiadu Dull Dysgu Gweithredol wrth reoli'r newid a sicrhau bod prosesau rheoli risg cadarn ar waith i sicrhau ansawdd a diogelwch cleifion. Bydd angen cefnogaeth ar Fyrddau Iechyd a phractisau deintyddol hefyd wrth ddehongli gwybodaeth gan gynnwys y data a'r adroddiadau newydd. Bydd mewnwleidiadau sy'n dod i'r amlwg o bractisau leol a ffynonellau gwybodaeth eraill gan gynnwys adroddiadau monitro yn llywio arloesedd a newidiadau pellach. Byddwn yn parhau i annog yr holl randdeiliaid i fod yn rhagweithiol wrth ddarparu adborth a mewnwleidiadau i ni.

Byddwn yn parhau i gynghori'r NHSBSA wrth ddadansoddi a chynhyrchu adroddiadau monitro ar gyfer practisau. Yn ogystal ag adroddiadau ar lefel practisau, rydym wedi gofyn i'r NHSBSA gynhyrchu adroddiadau monitro ar lefel rhaglen. Byddwn hefyd yn defnyddio mewnwelediadau o'r adroddiadau rhaglen hyn i wella'r rhaglen a llywio unrhyw gamau cysylltiedig.

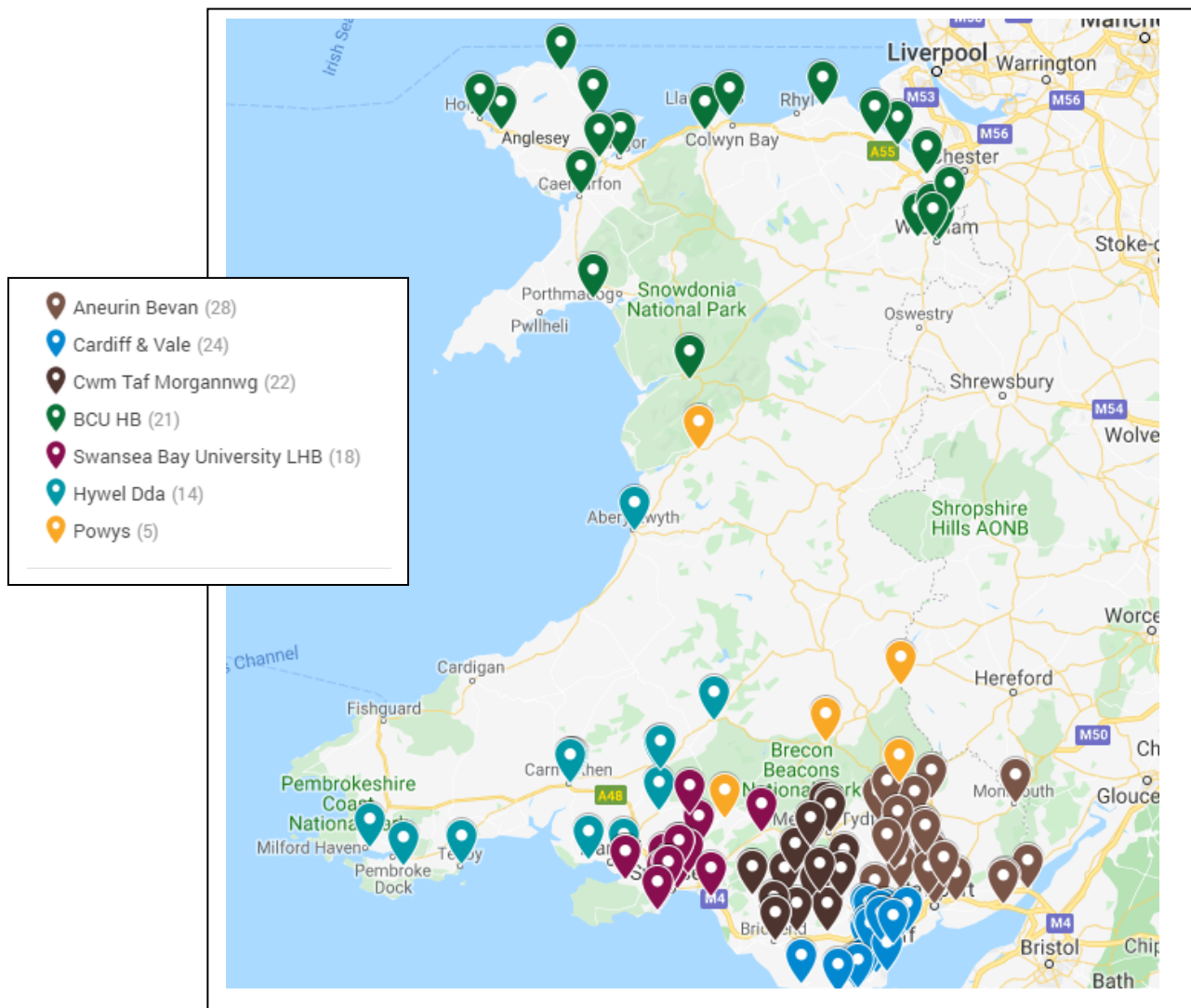
Bydd gwaith monitro mynediad deintyddol a gofal deintyddol, gan gynnwys atal (e.e. defnyddio farnais fflworid) a ddarperir i gleifion â chategoriâu risgiau ac anghenion gwahanol yn ein helpu i ddeall unrhyw amrywiad yn y canlyniadau a gyflawnir gan bractisau. Dylem hefyd allu monitro cyfran yr adnoddau deintyddol a ddefnyddir gan gleifion sydd ag iechyd deintyddol rhagorol a sut mae hynny'n newid o'i gymharu â'r flwyddyn waelodlin (2018/19). Yn gyffredinol, mae angen i ni greu system wybodaeth sy'n ein galluogi i ddeall gwerth gofal deintyddol y GIG a ddarperir yng Nghymru a chamau gwella i wneud y gorau o'r gwerth.

Rydym yn gweithio mewn partneriaeth â Llywodraeth Cymru ar newidiadau sy'n ofynnol i is-ddeddfwriaeth (rheoliadau) i gefnogi'r Rhaglen Ddiwygio. Bydd diwygiadau i is-ddeddfwriaeth yn darparu cyd-destun a chyfle gwahanol ar gyfer diwygio parhaus. Byddwn yn gweithio gyda'r holl randdeiliaid i adlewyrchu a gwella'r rhaglen yn unol â hynny.

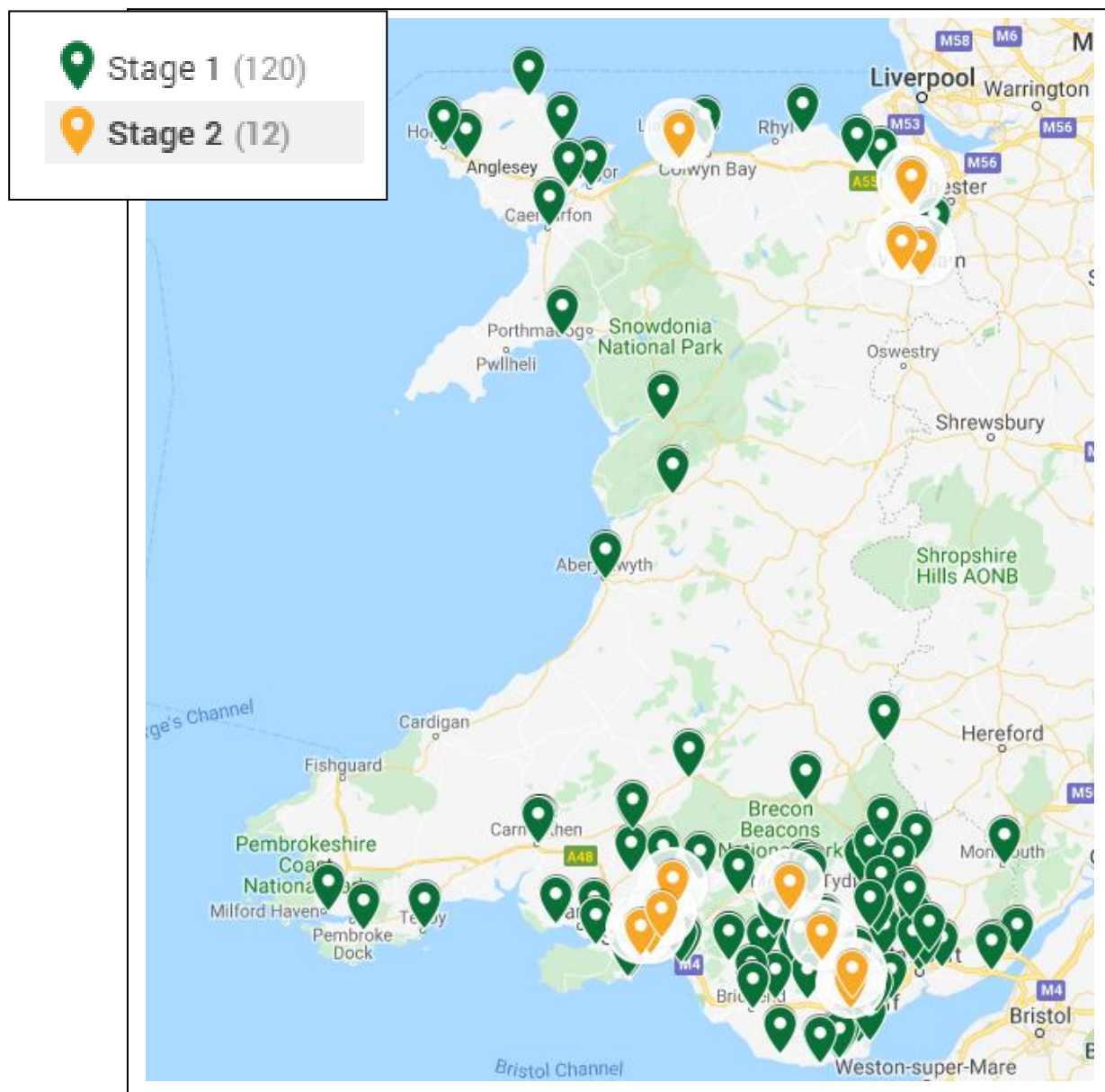
Cyfrifoldeb pawb yw gwella system ddeintyddol y GIG yng Nghymru. Felly, rydym yn annog cyfranogiad gweithredol yr holl randdeiliaid yn y daith wella hon.

Atodiad 1

1.1 Lleoliad Practisau sy'n Rhan o'r Rhaglen Ddiwygio ledled Cymru (Hydref 2019).

1.2 Safleoedd Cam 1 a Cham 2 y Rhaglen Ddiwygio ledled Cymru.

Atodiad 2: Pecyn Cymorth Asesu Risgiau ac Anghenion Llafar Clinigol (ACORN)

ACORN Asesiad o Risgiau ac Anghenion Clinigol y Geg

Enw		Dyddiad Geni		Dyddiad cwblhau	
-----	--	--------------	--	-----------------	--

Risgiau Cynhenid i Gleifion o Hanes Meddygol, Cymdeithasol a Deintyddol

Hanes meddygol perthnasol sy'n effeithio ar iechyd y geg a/neu gynllunio gofal deintyddol. Nodwch	☐ Oes Melyn ☐ Nac oes Gwyrdd
Hanes cymdeithasol perthnasol sy'n effeithio ar iechyd y geg a/neu gynllunio gofal deintyddol. Nodwch	☐ Oes Melyn ☐ Nac oes Gwyrdd
Hanes deintyddol perthnasol sy'n effeithio ar iechyd y geg a/neu gynllunio gofal deintyddol. Nodwch	☐ Oes Melyn ☐ Nac oes Gwyrdd

Ymddygiad y Gellir ei Addasu a Ffactorau Amddiffynnol Allweddol

Risgiau Penodol o ran Pydredd Dannedd

0-7 mlwydd oed yn unig: brwsio dannedd dan oruchwyliaeth gyda phast dannedd fflworid cyn amser gwely ac ar un adeg arall yn ystod y dydd? NEU >7 mlwydd oed: brwsio (ei hun neu ofalwr yn brwsio) amser gwely ac ar un adeg arall yn ystod y dydd gyda phast dannedd fflworid?	☐ Ydy Gwyrdd ☐ Nac ydy Ambr
Yfed diodydd heblaw dŵr neu laeth ar adegau heblaw amser bwyd fwy nag unwaith y dydd? (e.e. diodydd chwaraeon, te/coffi â siwgr, diodydd pop, etc.) A/Neu Bwyta byrbrydau llawn siwgr, losin, etc. ar adegau heblaw amser bwyd fwy nag unwaith y dydd?	☐ Ydy Ambr ☐ Nac ydy Gwyrdd

Risgiau Penodol o ran Iechyd Periodontol (12+ yn unig)

Smygu a/neu ddefnyddio cynhyrchion tybaco	☐ Ydy Ambr ☐ Nac ydy Gwyrdd
Brwsio (ei hun neu ofalwr yn brwsio) amser gwely ac ar un adeg arall yn ystod y dydd?	☐ Ydy Gwyrdd ☐ Nac ydy Ambr
Defnyddio (ei hun neu ofalwr yn defnyddio) cymhorthion rhyngddeintiol yn unol â chyngor y tîm deintyddol? e.e. brwsys rhyngddeintiol	Ydy / Nac ydy

Risgiau/ffactorau amddiffynnol eraill

Ffactorau cartref/teuluol Brawd neu chwaer a/neu aelod o'r teulu ar yr un aelwyd â phydredd dannedd gweithredol?	Oes/Nac oes
Yfed mwy o alcohol na'r uchafswm a argymhellir Awgrym: mwy nag 14 uned yr wythnos dros gyfnod o 3 diwrnod neu fwy a dim mwy na 6 (benyw) ac 8 (gwryw) uned ar un achlysur.	Ydy /Nac ydy
Risgiau (yn cynnwys risgiau deietegol) neu ffactorau amddiffynnol eraill (e.e. ↑ defnyddio past dannedd fflworid). Nodwch	Oes/Nac oes

Canfyddiadau Clinigol

Canfyddiadau o ran Meinwe Meddal, Dannedd Gosod a Lefel y Plac (pob claf)

Nodwch y canfyddiadau (e.e. amheuaeth o ganser y geg ar ffin ochrol y tafod ar yr ochr dde 2 x 2 cm, dannedd gosod acrylig uchaf cyflawn is rhannol boddhaol, etc.)
Lefel y Plac: isel, cymedrol neu uchel

Pydredd Dannedd (pobl â dannedd yn unig)

Cyfanswm y dannedd yn y geg	N°
Dim pydredd dannedd gweithredol	Gwyrdd ☐
Pydredd dannedd gweithredol yn yr enamel yn unig	Ambr ☐ Neu nodi Ambr ar FP17W os yw'r risg o bydredd dannedd yn Ambr .
Pydredd dannedd gweithredol yn y dentin neu du hwnt	Coch ☐
Os yn Goch , cyfanswm y dannedd â phydredd dannedd gweithredol	dt DT

Iechyd Periodontol (Pobl â dannedd 12+ mlwydd oed yn unig)

(Cyfeiriwch at Ddosbarthiad y BSP)

Claf yn methu goddef archwiliad periodontol ☐ (fel arfer yn berthnasol i gleifion deintyddiaeth gofal arbennig)
BPE

Sgôr BPE				
Gwaedu wrth Archwilio (Cod BPE 0/1/2 a 3 gyda dim tystiolaeth o beriodontitis)	<10% (Iechyd da) ☐	10-30% (Llid y deintgig lleol) ☐	>30% (Llid y deintgig cyffredinol) ☐	
<i>Os yw'r sgôr BPE yn 4 neu 3 â phocedi ≥ 4mm a/neu golli asgwrn o ganlyniad i beriodontitis, cwblhewch yr adran ganlynol (asesiad radiograffig)</i>				
Lledaeniad (Patrwm colli asgwrn)	Lleol ☐	Cyffredinol ☐	Cilddant-Blaenddant ☐	
Cam (Colli dannedd cyfagos – defnyddiwch y man gwaethaf)	Cam I (Ysgafn) ☐	Cam II (Cymedrol) ☐	Cam III (Difrifol) ☐	Cam IV (Difrifol iawn) ☐
	<15% (neu <2mm o'r CEJ)	Traean coronaidd y gwreiddyn	Difrifol (Traean canol y gwreiddyn)	Difrifol iawn (Traean apigol y gwreiddyn)
Gradd (Cyfradd cynnydd o ran oedran y claf – defnyddiwch y man gwaethaf)	A (araf) ☐	B (cymedrol) ☐	C (cyflym) ☐	

Periodontitis	Coch ☐	Ansefydlog ar hyn o bryd PPD ≥ 5 mm neu PDD ≥ 4 mm a BoP yn y manau hyn	
	Ambr ☐	Wedi gwella dros dro ar hyn o bryd BoP $\geq 10\%$; PPD ≤ 4 mm Dim BoP yn y manau 4mm	
	Gwyrdd ☐	Sefydlog ar hyn o bryd BoP < 10%; PPD ≤ 4 mm Dim BoP yn y manau 4mm	Gwyrdd oni bai bod unrhyw risgiau perio penodol y gellir eu haddasu wedi'u nodi. Yna dylid cofnodi fel Ambr yn gyffredinol ar FP17W.
Dim periodontitis	Gwyrdd ☐	Dim periodontitis ☐ Llid y deintgig yn unig ☐ Iechyd perio da	

Datganiad Diagnosis: Lledaeniad – Periodontitis – Cam – Gradd – Sefydlogrwydd – Ffactorau Risg neu lid y deintgig lleol/cyffredinol yn unig neu iechyd periodontol da

e.e. periodontitis cyffredinol, Cam 3 Gradd B – ansefydlog ar hyn o bryd – risg(iau) smygwr 15/dydd

Atodiad 3: Egwyddorion, Disgwyliadau a Meini Prawf Diwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol

Dull gweithredu'r rhaglen - Cynnwys rhanddeiliaid deintyddol allweddol i ddatblygu Rhaglen i Ddiwygio Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol y GIG yng Nghymru a mabwysiadu model o welliant parhaus. Er bod y rhaglen yn defnyddio Dull Dysgu Gweithredol, mae hon yn rhaglen Genedlaethol ac, o'r herwydd, ni ddylai fod amrywiaeth rhwng y Byrddau Iechyd o ran gweithredu'r rhaglen. Mae hyn yn berthnasol i'r holl bractisau sy'n ymgysylltu â Rhaglen Diwygio'r GDC.

	Amcanion y rhaglen
PECYN CYMORTH ACORN A SUT I'W DDEFNYDDIO	Sicrhau bod practisau sy'n cymryd rhan yn gwneud asesiad o risgiau ac anghenion iechyd y geg cleifion unigol unwaith y flwyddyn gan ddefnyddio'r pecyn cymorth safonol a defnyddio'r wybodaeth i: ✓ Ddeall beth sy'n bwysig i'r cleifion; ✓ Cyfathrebu'n effeithiol lefel y risg a'r angen i'r cleifion (neu eu gofalwyr) a gweithio gyda chleifion o ran gwneud iddynt ddeall y newidiadau y gallant eu gwneud er mwyn atal clefydau deintyddol a chynnal iechyd y geg; ✓ Cytuno ar y canlyniadau iechyd y geg y mae'r cleifion yn dymuno eu cyflawni; ✓ Rhoi'r egwyddorion o wneud penderfyniadau ar y cyd ar waith wrth lunio unrhyw gynllun gofal a thriniaeth ddeintyddol ataliol ✓ Monitro'r newidiadau i 'risg ac angen' cleifion sy'n derbyn gofal parhaus gan y gwasanaeth.
ANSAWDD	Gwella'r dull o ddarparu gwasanaethau atal a thrin sy'n seiliedig ar dystiolaeth: ATAL A THRIN AR SAIL TYSTIOLAETH Annog y timau clinigol i ddatblygu diwylliant o wella ansawdd yn barhaus er mwyn sicrhau ansawdd a dulliau diogelu gwell i'r cleifion: DIWYLLIANT O WELLA ANSAWDD YN BARHAUS (newid y pwyslais: gormod o ffocws a dibyniaeth ar hyn o bryd ar 'archwiliadau')
MYNEDIAD	Cefnogi'r gwaith o weithredu seibiannau galw yn ôl deintyddol ar sail risg ac angen iechyd y geg: GALW CLEIFION YN ÔL AR SAIL RISG AC ANGEN Profi'r newidiadau sydd eu hangen i leihau annhegwch yn y defnydd o ofal deintyddol, a gwella mynediad deintyddol ymysg unigolion y mae ganddynt anghenion deintyddol mawr ond na allant neu nad ydynt yn defnyddio gofal deintyddol ar hyn o bryd (MYND I'R AFAEL AG ANNHEGWCH MEWN MYNEDIAD DEINTYDDOL)
MYNEDIAD AC ANSAWDD	Annog y timau deintyddol i sefydlu perthnasau gwaith cynhyrchiol gyda gwasanaethau gofal sylfaenol a chymdeithasol eraill: GOFAL RHAGWEITHIOL, ATALIOL A CHYDGYSYLLTIEDIG
MESURAU'N YMWNEUD Â GWERTH, ANSAWDD A CHANLYNIADAU	Gwerthuso a deall y newidiadau mewn gweithgareddau a chanlyniadau allweddol a phennu dangosyddion ansawdd i lywio'r gwelliant i ansawdd a gwerth gofal deintyddol sylfaenol: DATBLYGU MESURAU GWERTH/GWEITHGAREDDAU, ANSAWDD A CHANLYNIADAU
CYMYSGEDD SGILIAU	Cynyddu'r defnydd o gymysgedd sgiliau o fewn Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol y GIG yng Nghymru – GWELLA MYNEDIAD A GOFAL AR SAIL GWERTH GYDA'R DEFNYDD O CYMYSGEDD SGILIAU
LLYWIO NEWIDIADAU	Llywio unrhyw newidiadau i'r cytundebau deintyddol cenedlaethol, deddfwriaeth gysylltiedig ac eraill: LLYWIO'R NEWIDIADAU SYDD EU HANGEN YNG NGWAHANOL RANAU'R SYSTEM Llywio unrhyw newidiadau sydd eu hangen yn y rhaglenni a'r gweithgareddau perthnasol (e.e. cynllunio'r gweithlu, datblygu sgiliau a chynllunio) a'r systemau gwybodaeth sydd ar waith i hwyluso gwelliant parhaus: LLYWIO'R NEWIDIADAU SYDD EU HANGEN YNG NGWAHANOL RANAU'R SYSTEM.

Disgwyliadau

Yn unol â Pholisi Llywodraeth Cymru¹, Gosodir cyfradd yr Uned Gweithgaredd Deintyddol (UDA) ar gyfer practisau Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol o £25 o leiaf. Os yw practis arfer diwygio yn is na'r gyfradd hon, dylid codi eu cyfradd UDA i £25 (trwy ddileu nifer o Unedau a neilltuwyd i Werth Blynnyddol NEU trwy godi Gwerth Blynnyddol) **YNA** gymhwyso'r gostyngiad yn y targed gwerth blynnyddol. Dylai Byrddau Iechyd wneud yr addasiad hwn erbyn 1 Ebrill 2019. **Cam Un: Mae practis yn ymuno â'r rhaglen**

Cefnogaeth i'r practis i ymuno â'r rhaglen ddiwygio: Codi cyfradd Uned i £25/Uned (os yw'r gyfradd Uned gyfredol yn is na £25 / Uned) a gostyngiad o 10% yn y targed Uned blynnyddol (neu godiad contract cyfatebol heb unrhyw darged Uned ychwanegol)

	Beth? – Disgwyliadau	Monitro
1	Asesiad o Risgiau ac Anghenion (ACORN) – Ei wneud yn dda unwaith y flwyddyn a rhoi'r pecyn cymorth ar waith (gweler uchod o dan amcanion y rhaglen). Gwneud defnydd o'r adnoddau a ddarperir gan y rhaglen: Disgwyliadau atal, Eich Cynllun Atal, Proffiliau Practisau (Proffil 6 mis ac ar ddiwedd y flwyddyn)	Y practis sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio i fonitro o fewn y practis; adolygu a dysgu gan gymheiriaid Bydd gwerthuso ansoddol yn archwilio'r maes hwn, yn enwedig os yw cynnwys pecyn cymorth ACORN yn cael ei ddarparu a bod y canlyniad a fwriedir yn cael ei gyflawni.
2	Cyflwyno cyfres ddata lawn ACORN drwy'r system electronig FP17W	Y Bwrdd Iechyd ac Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG - Chwarterol (Hefyd yn cael ei fonitro'n ganolog gan dîm y rhaglen bob 6 mis i ddechrau ac yna'n symud i unwaith y flwyddyn)
3	Darparu gwaith atal a thriniaeth ar sail tystiolaeth (gan gynnwys bod practisau diwygio'n dechrau atgyfeirio i Helpa Fi i Stopio: https://www.helpafiistopio.cymru/ffurflen-cyfeiriad-proffesiynol/)	Wedi'i fonitro'n ganolog ar sail y data a gyflwynwyd drwy'r system FP17W (Y dangosydd a ddefnyddir: Defnyddio farnais fflworid ar gyfer plant ac oedolion) Dylid casglu'r defnydd o farnais fflworid a gweithgareddau atal eraill (e.e. ymyrraeth fer ar gyfer rhoi'r gorau i ysmegu) a ddarperir gan Weithwyr Proffesiynol Gofal Deintyddol (GPGD) ac na throsglwyddir drwy FP17W gan y practisau a dylid eu cyflwyno os gwneir cais amdanynt gan y byrddau iechyd a thîm y rhaglen. (Nodyn: Gwnaed cais am newidiadau pellach ar FP17W i gasglu'r gweithgareddau a ddarperir gan Weithwyr Proffesiynol Gofal Deintyddol)
4	Uwchsgilio'r gweithlu - Gwneud i Waith Atal Weithio yn Ymarferol - hyfforddi nyrsys deintyddol ynghylch atal a defnyddio farnais fflworid.	Nifer y rhai a fanteisiodd ar yr hyfforddiant a gynigwyd gan Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC)
5	Cymryd rhan mewn gwaith gwerthuso, gweithdai digwyddiadau ymgysylltu/Grwpiau Gwella Ansawdd Lleol, darparu adborth i'r rhaglen ac ati.	Monitro'n ganolog gan dîm y rhaglen

¹ Ymateb Llywodraeth Cymru, Iechyd y Geg a Gwasanaethau Deintyddol i Gymru Iachach, 2018

6	Ni ddylai cyfanswm y cleifion a welir pob blwyddyn ostwng (ac os canfyddir bod gan nifer o gleifion risg ac angen isel, mae'n debygol o gynyddu)	Y practis a'r Byrddau Iechyd i'w fonitro bob chwarter (gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG) Dylai'r practisau fonitro a chasglu'r niferoedd na wnaeth fynychu apwyntiadau Monitro'n ganolog gan dîm y rhaglen bob blwyddyn fel rhan o'r gwerthusiad
---	--	--

Meini prawf ar gyfer symud i Gam Dau:

Bodloni'r holl ddisgwyliadau uchod yng nghan un AC

	Meini Prawf	Monitro
1	Isafswm o 6 mis o ddata o ansawdd da wedi'u cyflwyno'n electronig drwy FP17Ws (cyfres ddata ACORN)	Y practis deintyddol a'r bwrdd iechyd gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG
2	Defnyddio farnais fflworid ar gyfer plant: <u>Isafswm</u> o 50 fesul 100 o gyflwyniadau FP17W yn ystod y 6 mis blaenorol	Y practis deintyddol a'i fwrdd iechyd – gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG (yn ganolog gan dîm y rhaglen fel rhan o'r arfer o gyflwyno adroddiadau ar y rhaglen bob blwyddyn)
3	Defnyddio farnais fflworid ar gyfer oedolion: <u>Isafswm</u> yn unol â'r pydredd yn y dannedd (Coch) a adroddwyd ar FP17W. e.e. os yw 20% o'r oedolion yn cael eu nodi yn 'Goch' ar gyfer pydredd yn y dannedd, isafswm o 20 fesul 100 o gyflwyniadau FP17W yn y 6 mis blaenorol.	Y practis deintyddol a'i Fwrdd Iechyd – gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG (yn ganolog gan dîm y rhaglen fel rhan o'r arfer o gyflwyno adroddiadau ar y rhaglen bob blwyddyn)
4	Ni ddylai'r mynediad at wasanaethau deintyddol fod wedi lleihau o gymharu â'r flwyddyn llinell sylfaen, ac mae'n bosibl y bydd proffiliau 'angen a risg' practisau a buddsoddiad ychwanegol yn awgrymu y dylai fod yn cynyddu. Mynediad deintyddol -> y nifer unigryw o gleifion a welwyd yn y 12 mis blaenorol ar gyfer plant a 24 mis ar gyfer oedolion.	Y practis deintyddol a'i Fwrdd Iechyd – gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG (yn ganolog gan dîm y rhaglen fel rhan o'r arfer o gyflwyno adroddiadau ar y rhaglen bob blwyddyn)
5	Arwyddion clir yn dangos bod y practis yn ddarparwr gwasanaeth deintyddol y GIG (adeiladau/gwefan y practis ac ati).	Y Byrddau Iechyd yn ei fonitro
6	Mae'r gostyngiad cymesur mewn UWD (a'r gyfradd UWD wedi'i godi os yw'n berthnasol) wedi'i drosglwyddo i'r gweithwyr cyswllt (h.y. cyflawnwyr) sy'n gweithio yn y practis fel y gall yr holl berfformwyr weithredu'r newidiadau disgwylidig yn llawn. Dylai'r cyflawnwyr a pherchennog y cytundeb Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol/Gwasanaethau Deintyddol Personol gytuno ar union % y gostyngiad yn y targed UWD a chymelliadau eraill ar gyfer cyflawnwyr.	Y Byrddau Iechyd i gael adborth gan y cyflawnwyr a/neu'r darparwyr

Cam Dau: Ar ôl iddo fodloni disgwyliadau a meini prawf Cam Un, bydd practis sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio'n symud i Gam Dau

Cymorth i bractisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio:

Blwyddyn 1: Gostyngiad o 20% yn yr UWD (neu godiad cyfatebol heb unrhyw darged UWD ychwanegol); Dim 'adfachu' os na fydd y targed UWD sy'n weddill yn cael ei gyrraedd os bodlonwyd yr holl ddisgwyliadau eraill a amlinellwyd isod (mae'r cymorth ym Mlwyddyn 2 yn cael ei nodi isod) ac na fu unrhyw newid sylweddol yn y gwasanaeth sydd ar gael.

Blwyddyn 1 o gam 2 - Fodd bynnag, os na fodlonwyd y disgwyliadau a ganlyn, gall y byrddau iechyd adfachu mewn perthynas â'r practisau nad ydynt yn bodloni'r 80% sy'n weddill o'r targed UWD.

Yr holl ddisgwyliadau o dan Gam Un uchod AC

	Disgwyliad ychwanegol	Monitro
1	Bod o leiaf un nyrs deintyddol yn y practis wedi'i hyfforddi mewn atal a defnyddio farnais fflworid ac yn cynnig clinigau ymyrryd ac atal dilynol.	Tystiolaeth o dystysgrifau hyfforddi ar gais gan y Bwrdd Iechyd
2	Seibiant galw yn ôl - oedolion 'Gwyrdd' (Gwyrdd am bydredd yn y dannedd, clefyd periodontal a chyflyrau deintyddol eraill yn cael eu symud i alwad yn ôl o fewn 12 mis (neu fwy os yw'r claf yn cytuno â hynny))	Y practis deintyddol a'i Fwrdd Iechyd – gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG
3	Mynediad Newydd - Dylai nifer y sesiynau mynediad sy'n agored i gleifion newydd adlewyrchu maint y cytundeb a dylid cytuno arno gyda'r bwrdd iechyd - rhaid i fynediad fod yn agored i oedolion newydd (y rheini sydd wedi'u heithrio a heb eu heithrio) a chleifion sy'n blant - ystyriwch gysylltiadau â'r gwasanaeth y tu allan i oriau, timau Ymweliadau Iechyd/Dechrau'n Deg/Gofal Cymdeithasol, Clystyrau'r Gwasanaeth Meddygol Cyffredinol/Lleol, D2S, ac ati. Nid yw'r rhain yn sesiynau mynediad brys - dylid croesawu pob claf, y rhai sy'n cael apwyntiadau rheolaidd neu'r rhai sydd â phroblemau. Darllenwch y canllawiau clinigol ar gyfer y dull gofal a ddisgwylyr ac i'ch atgoffa ynghylch seibiannau galw yn ôl sy'n seiliedig ar angen.	Monitro'n lleol gan y Byrddau Iechyd. Lle sefydlwyd llwybrau gofal, dylai'r Bwrdd Iechyd fonitro nifer y rheini nad ydynt yn mynychu eu hapwyntiadau Bydd y data a ddadansoddir gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG er mwyn canfod nifer y 'cleifion newydd' (gofal deintyddol brys yn unig, ar gyfer ACORN ac unrhyw ofal deintyddol sydd ei angen) yn cael ei weld gan y practis. Bydd y Bwrdd Iechyd yn defnyddio nifer y cleifion newydd a welwyd a phroffil y practis i bersonoli % y gostyngiad yn yr UWD ym mlwyddyn 2 Cam 2 (ewch i dudalen 5).
4	Bod gan y practis ddulliau ar gyfer trosglwyddo atgyfeiriadau rhoi'r gorau i ysmegu i Helpa Fi i Stopio a bod atgyfeiriadau'n cael eu gwneud.	Monitro'n lleol gan y Byrddau Iechyd, gan weithio gydag aelod lleol o'r tîm Helpa Fi i Stopio/tîm iechyd cyhoeddus lleol.
5	Cyfranogiad gweithredol mewn Grwpiau Gwella Ansawdd Lleol, gan rannu arferion gorau a'r hyn a ddysgwyd, prosiectau gwella ansawdd (e.e adolygiad gan gymheiriaid o ACORN, archwilio canlyniadau cleifion, gweithredu'r dull o wneud penderfyniadau ar y cyd ac ati), Datblygiad Proffesiynol Parhaus a chyfranogi mewn gweithgareddau sy'n gysylltiedig â gwerthuso'r rhaglen.	Adborth gan Addysgwyr Gwella Ansawdd AaGIC/Grwpiau Gwella Ansawdd Lleol, Byrddau Iechyd, y rhaglen, y tîm gwerthuso, ac ati.

6	Darparu farnais fflworid ar gyfer plant: tuedd ar i fyny o isafswm o'r maen prawf 50/100 o gyflwyniadau FP17W ar gyfer practisau Cam 1 (dylai cyfran uchel o blant sy'n mynychu'r practis ddwywaith neu fwy y flwyddyn gael farnais fflworid wedi'i roi ar eu dannedd ddwywaith y flwyddyn)	Y practis deintyddol a'i Fwrdd Iechyd – gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG. Adroddiadau bob chwarter gan yr Awdurdod.
7	Defnyddio farnais fflworid ar ddannedd oedolion yn unol â'r angen.	
8	Bod buddiannau'r gostyngiad yn yr UWD (neu gynnydd yn y gyfradd UWD) yn cael eu trosglwyddo i unrhyw weithwyr cyswllt/cyflawnwyr a Gweithwyr Gofal Deintyddol Proffesiynol.	Byrddau Iechyd yn monitro
9	Bod nifer y cleifion newydd a welir yn adlewyrchu'r angen a'r risg ac adnoddau'r practis.	Y practis deintyddol a'i Fwrdd Iechyd – gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG (yn ganolog fesul tîm y rhaglen fel rhan o'r broses o gyhoeddi adroddiadau ar y rhaglen yn flynyddol)
10	Trosglwyddo data cywir o ansawdd da mewn modd dibynadwy gan gynnwys DT/dt ac eitemau data newydd a ychwanegwyd at y cyflwyniadau FP17W i Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG.	Monitro gan yr Awdurdod gan weithio'n agos gyda thîm y rhaglen 'Dolen adborth' – y practis sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio a'r byrddau iechyd
11	Datblygu'r gweithlu – nifer y rhai sy'n manteisio ar hyfforddiant ar arweinyddiaeth, cyfathrebu risg, cyfweld ysgogiadol, ymyriadau byr, Gwneud Penderfyniadau ar y Cyd, prosiectau gwella ansawdd parhaus, ac ati.	Adborth gan AaGIC, y practisau a darparwyr cyrsiau eraill Adran Gwella Ansawdd Blynyddol; Prosiectau Gwella Ansawdd AaGIC - Nifer y practisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio sy'n eu cynnal

Os bydd yr holl ddisgwyliadau uchod yn cael eu bodloni gan y practisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio, yna dylid bod cytundeb rhwng y practis a'i Fwrdd Iechyd na fydd atchweliad am beidio â chyrraedd y targed UWD a ddisgwyliwyd, gan dybio na fu unrhyw newidiadau arwyddocaol yn argaeledd y gwasanaeth neu golli staff. Bydd pryderon Byrddau Iechyd, os oes rhai, ynghylch Refeniw Tâl Cleifion oherwydd newidiadau a wnaed gan bractisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio yn cael eu trafod mewn cyfarfod rhwng y Bwrdd Iechyd a Llywodraeth Cymru

Blwyddyn 2 o Gam 2

Adolygu ac addasiadau:

Mae monitro sut y caiff y disgwyliadau eu bodloni gan bractisau Cam 2 ac unrhyw amrywiadau yn hanfodol. Fel yr amlinellir yn y tabl uchod, dylai'r Byrddau Iechyd fonitro ac adolygu data practisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio (ac unrhyw wybodaeth ychwanegol) bob chwarter o leiaf. Dylai Timau Rheoli Gofal Sylfaenol y Byrddau Iechyd sefydlu rhwydwaith er mwyn rhannu arferion da a'r hyn a ddysgwyd, yn enwedig o ran monitro a rheoli newid. Gallant hefyd geisio cyngor a chymorth gan dîm y rhaglen. Gall y Byrddau Iechyd ofyn i dîm y rhaglen gynnal gweithdy lle y bydd holl dimau gofal sylfaenol y Byrddau Iechyd yn cwrdd i drafod addasiadau i'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth (CLG) ar gyfer y flwyddyn flaenorol, a chytuno arnynt.

Ar ôl i bractis sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio fod ar Gam Dau am 12 mis, dylai ei Fwrdd Iechyd adolygu'r data ac addasu CLG y practis ar gyfer y flwyddyn flaenorol.

CLG Blwyddyn 2: 15-30% o Werth Blynnyddol y Cytundeb (GBC) i'w ryddhau o Werth Blynnyddol y Cytundeb er mwyn parhau i fodloni'r disgwyliadau o dan Gam Dau. Bydd yr union % o'r GBC a gaiff ei ryddhau yn amrywio rhwng practisau ar sail 'risg ac angen' practis, y gyfradd UWD, y cytundeb ar fynediad i gleifion newydd, y golled UWD ddisgwyliedig oherwydd y defnydd o gymysgedd sgiliau (GPGD yn methu â chyflwyno cyflwyniadau FP17W); a yw wedi derbyn cyllid ychwanegol heb darged UWD (e.e. cronfa arloesedd) ac ati.

Os oes gennych unrhyw ymholiadau ynghylch y ddogfen hon neu unrhyw ymholiad arall sy'n ymwneud â Rhaglen Diwygio'r GDC, cysylltwch â Raylene Roper, Rheolwr y Prosiect - Raylene.Roper@wales.nhs.uk

Practisau newydd yn agor/comisiynu:

Rhaid i wasanaethau GDC newydd gael eu comisiynu i fodloni amcanion Rhaglen Diwygio'r GDC yn hytrach na tharged UWD blynyddol yn unig.

Cymorth ar gyfer practisau/cytundebau newydd sy'n darparu mynediad i gleifion 'newydd' ac sy'n llunio rhestr o gleifion:

Ni ddylai practisau/cytundebau newydd a sefydlwyd o dan yr agenda o ddiwygio'r GDC gael cyfradd UWD sy'n llai na £25/UWD fel y nodir ym mholisi Llywodraeth Cymru. Yn ystod y 12 mis cyntaf, dylid gwarantu na fydd unrhyw adfachu mewn perthynas â phractis/cytundeb deintyddol newydd a sefydlwyd i dderbyn cleifion deintyddol GIG newydd ac sy'n llunio 'rhestr bractis' yn y flwyddyn gyntaf. Dylid sefydlu'r practisau hyn i ddefnyddio'r cymysgedd sgiliau o'r cychwyn. Dylai practisau deintyddol newydd ateb yr ymddiriedaeth fawr hon o 'beidio ag adfachu' yn y 12 mis cyntaf drwy fodloni'r disgwyliadau a amlinellir yn y tabl isod, sy'n cynnwys disgwyliadau ynghylch 'Mynediad Deintyddol' ac argaeledd y gwasanaeth.

Mae angen i'r Byrddau Iechyd wneud gwaith monitro agos (misol/chwarterol), rhoi adborth a darparu cymorth er mwyn sicrhau bod y practis newydd yn bodloni'r disgwyliadau ynghylch y defnydd o gymysgedd sgiliau, ac yn darparu mynediad deintyddol i nifer ddisgwyliedig o gleifion a seibiannau galw yn ôl deintyddol sy'n seiliedig ar 'risg ac angen'. Ar ôl 12 mis, mae angen dadansoddi a thrafod data blynyddol (a gyflwynir drwy gyflwyniadau FP17W ac a gesglir gan y practis) ac mae angen cytuno ar Gytundeb Lefel Gwasanaeth newydd sy'n amlinellu'r nifer yr Unedau o Weithgaredd Deintyddol y mae disgwyl iddynt eu darparu ac yn parhau i weithredu amcanion y rhaglen GDC. Gall y Bwrdd Iechyd ofyn am gyngor a chymorth gan dîm y rhaglen ac Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG ar gyfer monitro.

Yr holl ddisgwyliadau o dan gam 2 uchod AC:

	Disgwyliadau Ychwanegol	Monitro
1	Gwneud y mwyaf o'r gymysgedd sgiliau o'r cychwyn: Uwchsgilio a defnyddio therapyddion ac hylenyddion deintyddol, nyrsys deintyddol â dyletswyddau estynedig a rhedeg eu clinigau eu hunain	Gwaith atal a gweithgareddau a ddarperir gan y gweithwyr proffesiynol gofal deintyddol i'w casglu i ddechrau o fewn practisau a'u cyflwyno drwy gyflwyniadau FP17W pan fydd dulliau o'r fath ar gael.
2	Cyfanswm y cleifion blynyddol y disgwylir i'r practis eu gweld (Mynediad Deintyddol) yn y flwyddyn gyntaf i fod yn debyg i'r cyfanswm mewn practisau diwygio sydd â chytundeb neu leoliad tebyg	Monitro'n lleol gan y Byrddau Iechyd gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG (yn ganolog gan dîm y rhaglen fel rhan o'r gwaith o gynhyrchu adroddiadau'r rhaglen yn flynyddol).
3	Argaeledd y gwasanaeth a Mynediad Deintyddol ar gyfer cleifion newydd a'r cleifion sy'n cael eu hatgyfeirio gan dîm gofal sylfaenol y Bwrdd Iechyd – Oedolion a Phlant	Monitro'n lleol gan y Byrddau Iechyd gyda chefnogaeth gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG (yn ganolog gan dîm y rhaglen fel rhan o'r gwaith o gynhyrchu adroddiadau'r rhaglen yn flynyddol).
4	Bod nyrs ddeintyddol wedi'i hyfforddi mewn dulliau atal, defnyddio farnais fflworid – a gyflogir yn unol â'r staff cyfatebol a gyflogir gan y Byrddau Iechyd o dan yr Agenda ar gyfer Newid	Adborth gwirfoddol gan Nyrsys Deintyddol

5	Bod y practis yn gweithio'n barhaus ar o leiaf un prosiect gwella (e.e. gwelliant o ran darparu dannedd gosod a ffurfiwyd eisoes ar gyfer dannedd cyntaf, rhagnodi gwrthfotigau, atgyfeirio i wasanaethau rhoi'r gorau i ysmegu, mynediad ar gyfer grwpiau angen mawr/agored i niwed, dysgu yn sgil digwyddiadau/damweiniau fu bron a digwydd/digwyddiadau fu bron a digwydd, ac ati)	Adborth gan AaGIC, y Rhwydweithiau Deintyddol Lleol, y Byrddau Iechyd Adroddiad ar y Safonau Sicrwydd Ansawdd blynyddol
6	Bod aelodau'r tîm yn hyfforddi mewn: Cyfathrebu risg, egwyddorion gwneud penderfyniadau ar y cyd, cyfweld ysgogiadol, ac ati.	Adborth gan AaGIC, practisau, byrddau iechyd – yr effaith yn cael ei gasglu drwy werthusiadau ansoddol ac, yn y pen draw, gan gleifion (pan fydd hyn wedi'i ddatblygu).

Dylai practisau deintyddol newydd a sefydlwyd i ddarparu mynediad deintyddol i gleifion deintyddol GIG newydd fod yn sefydlog ym mhen tua 12 mis. Ar ôl 12 mis, dylai Cytundeb Lefel Gwasanaeth newydd amlinellu sut y bydd amcanion y rhaglen y cytunwyd arnynt yn cael eu rhoi ar waith a tharged UWD blynyddol (70-80% o Werth Blynyddol y Cytundeb ar isafswm o £25/UWD). Mewn gwirionedd, ar ôl tua 12 mis, dylai practis newydd alinio'n agos â phractis Cam Dau ym Mlwyddyn 2, fel y disgrifir uchod, sef:

Cytundeb Lefel Gwasanaeth Blwyddyn 2: 15-30% o Werth Blynyddol y Cytundeb i'w ryddhau o Werth Blynyddol y Cytundeb er mwyn parhau i fodloni'r disgwyliadau o dan Gam Dau. Bydd yr union % o'r GBC a gaiff ei ryddhau yn amrywio rhwng practisau ar sail 'risg ac angen' practis, y gyfradd UWD, y cytundeb ar fynediad i gleifion newydd, y golled UWD ddisgwyliedig oherwydd y defnydd o gymysgedd sgiliau (GPGD yn methu â chyflwyno cyflwyniadau FP17W); a yw wedi derbyn cyllid ychwanegol heb darged UWD (e.e. cronfa arloesedd) ac ati.

Bydd y disgwyliadau a'r gwaith monitro'n cael ei adolygu a'i egluro. Bydd yr adfachiad am beidio â bodloni'r disgwyliadau hefyd yn cael ei amlinellu a'i gymeradwyo.

(Nodyn: Yn y dyfodol, gellir newid y targed UWD blynyddol am darged maint/gweithgaredd arall a ddatblygwyd drwy Raglen Diwygio'r GDC.)

Practisau Cam Un sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio sy'n llwyddo i dderbyn arian o Gronfa Arloesedd Llywodraeth Cymru

Mae'n bosibl bod practis sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio wedi derbyn cyllid ychwanegol gan Gronfa Arloesedd Llywodraeth Cymru neu'r Byrddau Iechyd heb fod unrhyw darged UWD wedi'i gyrraedd. Disgwylir i bractisau sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio fodloni disgwyliadau ychwanegol (e.e. mwy o fynediad) a fydd yn cael ei egluro yn y Cytundeb Lefel Gwasanaeth/Ilythyr amrywiaeth yn y cytundeb i bractisau gan eu Byrddau Iechyd. Dylai'r Byrddau Iechyd a'r practisau fonitro'n rheolaidd y gwaith o fodloni'r disgwyliadau ychwanegol hyn.

Gwaith Rheoli Risg gan y Byrddau Iechyd

Mae'n hanfodol bod y Byrddau Iechyd yn sefydlu dull o fonitro i sicrhau bod y practisau diwygio'n bodloni'r disgwyliadau a amlinellir yn y Cytundeb Lefel Gwasanaeth. Dylai'r Byrddau Iechyd hefyd sicrhau bod y practisau diwygio'n cael eu cynnwys yn eu prosesau Llywodraethu Gwasanaethau Deintyddol er mwyn sicrhau diogelwch cleifion.

Mae angen ymgysylltiad parhaus â phractisau diwygio, a dylid rhoi adborth parhaus iddynt. Mae Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG a thîm y rhaglen yn gweithio'n agos ar gyfer yr Awdurdod er mwyn sefydlu 'dolen adborth' i Fyrddau Iechyd a phractisau diwygio. Gall dîm y rhaglen/yr ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus Deintyddol ddarparu cyngor a chymorth i Dîm Rheoli Gofal Sylfaenol y Byrddau Iechyd ar ddadansoddi'r wybodaeth a gesglir drwy'r cyflwyniadau FP17W. Mae'n bosibl y bydd cynghorwyr practisau deintyddol y Byrddau Iechyd angen hyfforddiant hefyd ar ddadansoddi adroddiadau/data practisau diwygio'r GDC er mwyn sicrhau bod eu dadansoddiad yn cyd-fynd ag amcanion rhaglen ddiwygio'r GDC.

Er y bu ceisiadau i wneud newidiadau pellach i'r cyflwyniadau FP17W e.e. casglu gweithgareddau a ddarperir gan Weithwyr Proffesiynol Gofal Deintyddol, mae'n bosibl y bydd yn cymryd amser i wneud y newidiadau hynny. O'r herwydd, mae'n bwysig bod y Byrddau Iechyd a'r practisau'n casglu ac yn monitro'r gweithgareddau ychwanegol a ddarperir ond nad ydynt yn cael eu casglu drwy'r cyflwyniadau FP17W.

Ar y cam hwn o'r rhaglen, gall y Byrddau Iechyd a'r practisau gytuno y gall y practis adael y rhaglen h.y. dychwelyd i gytundeb UWD 100% NEU symud yn ôl o Gam 2 i Gam 1 NEU aros ar Gam 1 am gyfnod hwy os:

- nad yw'r practis sy'n rhan o'r rhaglen ddiwygio'n bodloni'r 'disgwyliadau' ynghylch gweithredu'r newidiadau a bodloni'r meini prawf a nodir uchod (ac a amlinellir yn y Cytundeb Lefel Gwasanaeth blynyddol);

NEU

- canfyddir nad yw'r practis wedi ymgysylltu'n llawn yn yr agenda diwygio.

Dylai'r Byrddau Iechyd a'r practisau diwygio drafod unrhyw gynllun ar gyfer practisau diwygio gyda thîm cenedlaethol Rhaglen Ddiwygio'r GDC. Dylent hefyd gadw cofnod o'r rhesymau pam mae practis yn gadael y rhaglen neu pam mae'n symud yn ôl o Gam Dau i Gam Un neu pam mae'n aros ar Gam Un am fwy nag un flwyddyn. Mae'r wybodaeth hon yn hanfodol ar gyfer gwaith monitro a gwerthuso parhaus ar gyfer y rhaglen.

Atodiad 4 - Enghraifft o Ddiweddariad y Rhaglen

Adroddiad Statws ar y Rhaglen i Ddiwygio'r Gwasanaethau Deintyddol Cyffredinol

Medi 2019

Diweddariad ynghylch y Rhaglen

- Cynhaliwyd sesiynau ymgysylltu yng Nghaerdydd, Abertawe a Llandudno.
- Cynhaliwyd sesiwn Datblygiad Proffesiynol Parhaus gan Addysg a Gwellu Iechyd Cymru (AaGIC) ar Wneud Penderfyniadau ar y Cyd ar gyfer clinigwyr a threuliwyd amser gyda phob Bwrdd Iechyd yn trafod yr adroddiad monitro diwedd y flwyddyn.
- Cadarnhawyd bod 42 o bractisau newydd wedi ymuno â'r rhaglen o fis Hydref 2019 (mae'r manylion i'w gweld isod).
- Rhannwyd y wybodaeth gyda'r Byrddau Iechyd er mwyn cytuno ar y practisau sy'n symud i Gam 2.
- Mae ACORN a'r canllawiau wedi'u diweddaru a'u rhannu gyda'r holl bractisau sy'n rhan o ddiwygio'r GDC. Mae'r practisau hyn yn dod yn gyfarwydd â'r asesiad 'angen a risg' ar gyfer poblogaeth eu practisau. Bydd y timau'n defnyddio canfyddiadau ACORN i lywio gwaith atal, triniaeth a'r defnydd o sgiliau'r tîm cyfan wrth ddarparu gofal.
- Mae adroddiadau'r Chwarter 1^{af} a rhai diwedd y flwyddyn ar gael gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG.

Gweithgareddau ar gyfer y Cyfnod Adrodd Nesaf

- Mae'r gwaith wedi dechrau ar adolygu'r ddeddfwriaeth ddeintyddol bresennol a nodi'r newidiadau i gefnogi Rhaglen Diwygio'r GDC.
- Cyfarfod grŵp Ansawdd a Diogelwch y GDC ym mis Hydref gyda chydweithwyr yn Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG a fydd yn rhannu gyda'r Cynghorwyr Practisau Deintyddol sut i sicrhau dadansoddiad cywir o'r adroddiadau monitro newydd.
- Gweithio gyda'r Byrddau Iechyd i gefnogi practisau i symud i gam 2 – cadarnhau gyda'r Byrddau Iechyd y practisau a fydd yn symud erbyn 1 Hydref.
- Cylch cyntaf o Gronfa Arloesedd Llywodraeth Cymru wedi'i ddosbarthu – gwelwyd cynnydd mewn recriwtio mwy o Weithwyr Proffesiynol Gofal Deintyddol. Gwybodaeth ar fuddsoddiad newydd yng Ngham 2 i'w dosbarthu erbyn mis Hydref – ffocws ar fynediad i oedolion.
- Bydd yr adborth a geir ar yr adroddiadau chwarterol a diwedd y flwyddyn yn cael eu darparu i'r Awdurdod.
- Edrych ar leoliadau a dyddiadau ar gyfer Symposiwm Deintyddol 2020.
- Cyfarfod y grŵp llywio i'w gynnal ar 30^{fed} Medi 2019.

Adroddiadau a Dyddiadau Allweddol

Bydd yr adroddiad blyneddol ar y rhaglen yn cael ei gyhoeddi gan dîm y rhaglen erbyn diwedd mis Hydref 2019. Bydd yr adroddiadau monitro chwarterol yn cael eu darparu'n uniongyrchol gan Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG drwy'r dull arferol.

Dyddiad disgwyledig	Cyfnod adrodd	Ar gyfer pwy
Tach-19	Adroddiad Canol Blwyddyn 2019/20	Pob practis sy'n rhan o ddiwygio'r GDC a phob Bwrdd Iechyd
Ion-20	Adroddiad Chwarterol 2019/20	Pob practis sy'n rhan o ddiwygio'r GDC – gan gynnwys safleoedd newydd sy'n ymuno ym mis Hydref 2019 a phob Bwrdd Iechyd

Risgiau, Problemau a Phenderfyniadau

- Gwnaed cais i'r Awdurdod wneud newidiadau pellach i FP17W ar gyfer 2019-20, gan gynnwys y gallu i adrodd ar yr holl weithgareddau a wnaed gan Weithwyr Proffesiynol Gofal Deintyddol drwy'r cyflwyniadau FP17W. Bu ychydig o oedi o ran gweithredu'r newidiadau hyn. Rydym yn disgwyl am ddyddiad gan yr Awdurdod ar gyfer cwblhau/gweithredu'r newidiadau.

Cyfleoedd Ymgysylltu'r Rhaglen

Bydd sesiynau ymgysylltu pellach yn cael eu trefnu yn 2020.

Os yw'r Byrddau Iechyd yn bwriadu trefnu unrhyw gyfarfodydd neu weithdai yn ogystal â'r rhai a drefnwyd gan dîm y rhaglen ar gyfer practisau sydd â diddordeb mewn ymuno â'r rhaglen, cysylltwch â ni. Lle bynnag y bo'n bosibl, bydd aelod o dîm y rhaglen yn ymdrechu i fod yno i ateb unrhyw gwestiynau.

Os oes gennych chi unrhyw gwestiynau neu sylwadau, neu os hoffech roi eich barn ar y gwaith sy'n mynd rhagddo, cysylltwch â Rheolwr y Prosiect

Raylene.Roper@wales.nhs.uk

Practisau sy'n rhan o Ddiwygio'r GDC fesul Bwrdd Iechyd

Bwrdd Iechyd	Practisau newydd sydd wedi ymuno erbyn 1 Hydref 2019	Cyfanswm y practisau ar 1 Hydref
Cwm Taf Bro Morgannwg	4	22
Aneurin Bevan	9	29
Caerdydd a'r Fro	9	24
Hywel Dda	4	14
Bae Abertawe	5	18
Betsi Cadwaladr	11	24
Powys	0	5

Bydd yr adroddiad nesaf yn cael ei gyhoeddi ym mis Tachwedd 2019

Atodiad 2

5.1 Cynllun Atal i Gleifion

Eich iechyd deintyddol

→
 →

Camau i'w cymryd:

Apwyntiadau nesaf:

Dyddiad:	Amser:
Dyddiad:	Amser:
Dyddiad:	Amser:

Cynllun Atal

Enw:

Dyddiad:

Eich iechyd deintyddol

Pydredd dannedd		
Pydredd dannedd actif	Rôl o fod angen llenwad yn y dyfodol	Dim pydredd dannedd actif
Iechyd geneuol		
Angen triniaeth genrym a glanhau gwell gennych chi	Dentgig yn sefydlog ond angen dilyn ein cyngor glanhau	Deintgig iachus! Cadwch ati
Problemau eraill yn eich oeg		
Angen triniaeth ddiintyddol	Dim angen triniaeth ychwanegol ond monitro rheolaidd	Dim problemau deintyddol eraill

Camau gennym ni

- ☐ Cyngor bwyd a diod er gwella iechyd geneuol
- ☐ Cyngor glanhau dannedd
- ☐ Cyngor stopio smygu
- ☐ Farnais fflworid/selio tyllau
- ☐ Triniaeth ddeintyddol yn ôl yr angen
- ☐ Presgripsiwn past dannedd/rins fflworid

Camau gennych chi

Brwsio dwywaith y dydd, yn y nos ac amser arall. Poeri nid rinsio.

Defnyddio past dannedd fflworid (1,350 - 1,500ppm).

Cyfyngu bwyd a diod siwgr i brydau bwyd. Dim bwyd na diod siwgr yn yr awr cyn gwely.

Galw Help Me Quit 0800 085 2219 www.helpmequit.wales

Glanhau rhwng y dannedd.

Cadw apwyntiadau. Hysbysu'r practis os na fyddwch yn gallu dod.

Adolygiad o fewn:

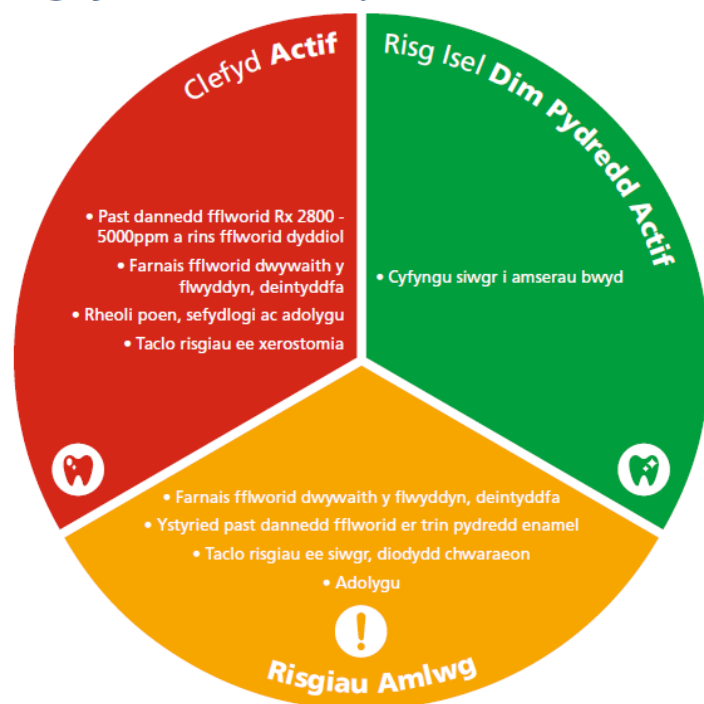
☐ 3 mis
 ☐ 6 mis
 ☐ 12 mis
 ☐ Arall

5.2 Disgwyliadau Atal i Oedolion

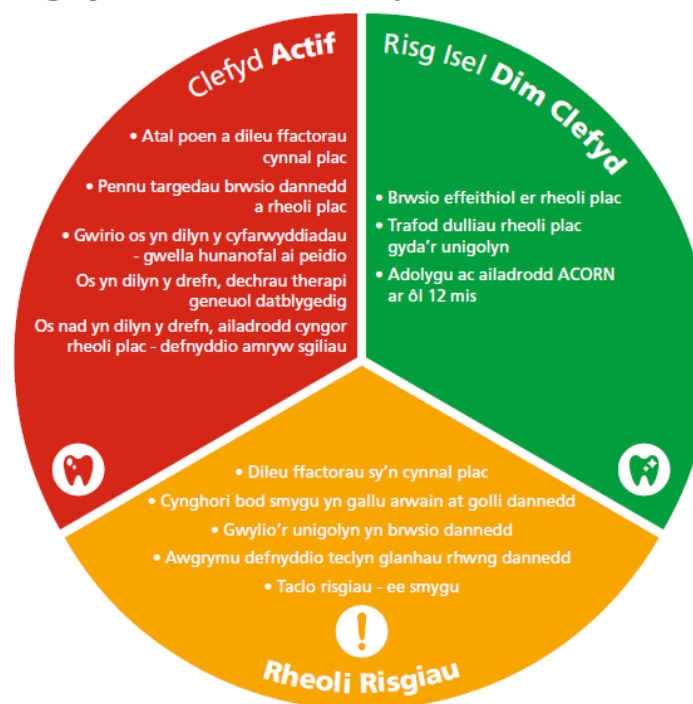
Asesu Risgiau ac Anghenion Geneuol Clinigol (ACORN) Unwaith y flwyddyn

Disgwyliadau Oedolion Pydredd Dannedd

Disgwyliadau Oedolion Iechyd Periodontal 12+

Cyngor brwsio dannedd oedolion

Brwsio effeithiol cyn mynd i'r gwely ac unwaith yn y dydd gyda phast dannedd 1,350 - 1,500ppm fflworid.

Radiograff 'bitewing' ar gyfer pob oedolyn

Pydredd actif a/neu clefyd periodontal actif Bitewing cefn bob chwe mis PLWS radiograff (periapicals) secstant cod 4

Risgiau pydredd a/neu clefyd periodontal Bitewing cefn bob 12 mis

Dim clefyd actif/risg isel - pydredd a/neu clefyd periodontal Bitewing cefn bob 24 mis

Prif Egwyddorion

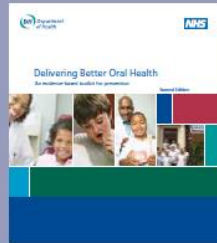

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Cofiwch, mae brwsio yn sgil ymarferol - gwyllo a dangos

- Poeri nid rinsio ar ôl brwsio
- Dim byd ar ôl brwsio!

Triniaeth & cyngor yn unol â rhaglen DBOH Cymru

- Cyfyngu siwgr i amserau bwyd
- Dim bwyd na diod siwgr yn yr awr cyn gwely

- Taclo risgiau gan ganolbwyntio ar un newid ar y tro er helpu unigolion i edrych ar ôl a gwella iechyd periodontal - rhoi cyfrifoldeb ar yr unigolyn

- Addasu cyngor a thriniaeth, gan roi mwy yn achos risgiau ac anghenion uwch

- Nodi ymddygiad sy'n creu risgiau, trafod pethau bydd yr unigolyn am newid a chytuno cynllun gweithredu ymarferol
- Cydweithio i gytuno cynllun personol

- Hysbysu'r unigolyn o'i statws risgiau ac anghenion
- Defnyddio'r tîm cyfan i gyflawni beth a ddisgwylir
- Cyfnod adolygu i adlewyrchu'r risgiau ac anghenion

Helpu pobl i werthfawrogi & cynnal iechyd geneuol

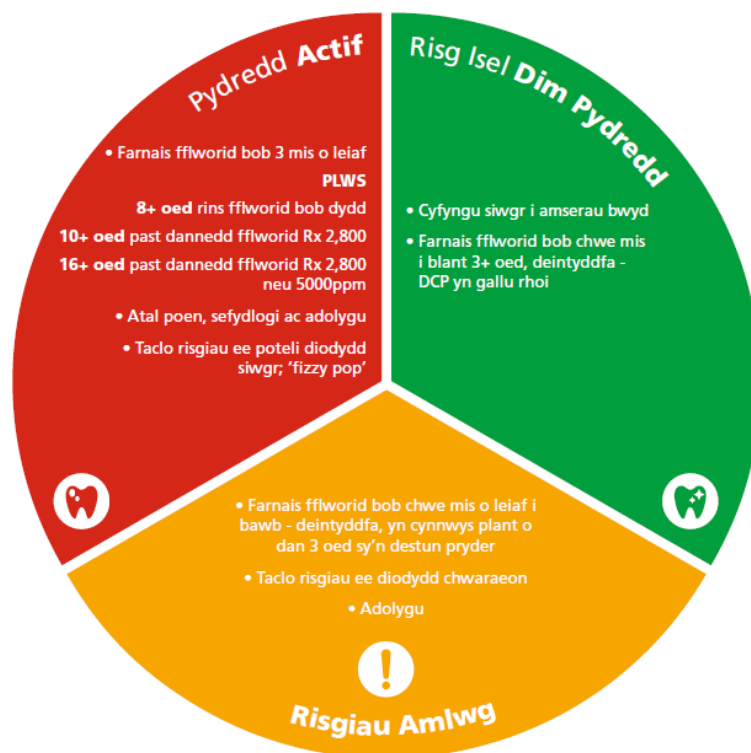
5.3 Disgwyliadau Atal i Blant

Asesu Risgiau ac Anghenion Geneuol Clinigol (ACORN) Unwaith y flwyddyn

Disgwyliadau

Pydredd Dannedd - Plant

Cyngor brwsio dannedd i bawb

- Brwsio dannedd eich plant hyd at 7 oed - cyn mynd i'r gwely ac unwaith yn y dydd gyda phast dannedd 1,350 - 1,500ppm fflworid
- Hyd at 3 oed, iriad past dannedd; 3+ oed maint pysen
- Poeri nid rinsio ar ôl brwsio
- Cyfngu siwgr i amserau bwyd
- Dim bwyd na diod siwgr yn yr awr cyn gwely
- Cadw'r plentyn yn hapus

Asesiad Radiograffeg ar gyfer pawb

Cyngor bitewing:

Plant 4+ oed os yn cydweithredu

Canllawiau radiograffeg FGDP ar amllder bitewings:

Risg uchel: 6-12 mis

Pob plentyn:

12-18 mis (dannedd cyntaf)

24 mis (dannedd parhaol)

Gwrthrybuddion:

diffyg cydymffurfio, gofod rhwng dannedd

